

รายงานผลการวิจัย

RESEARCH REPORT SERIES

(ประกอบการสอนวิชา ศ.๔๒๑)

หมายเลข ๒๐

เรื่อง

Dualism กับการพัฒนา : บทสำรวจแนวความคิดและทฤษฎี

โดย

ประกอบ

ทองมา

คณะเศรษฐศาสตร์
FACULTY OF ECONOMICS

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรุงเทพมหานคร

THAMMASAT UNIVERSITY
BANGKOK

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สิงหาคม ๒๕๒๓

รายงานผลการวิจัย
(ประกอบการสอนวิชา ศ.๔๒๑)

หมายเลข ๒๐

เรื่อง

Dualism กับการพัฒนา : บทสำรวจแนวความคิดและทฤษฎี

โดย

ประกอบ ทองมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	ข
 I ความนำ	 ๑
II Dualism หมายความว่าอย่างไร	๒
III อย่างไรเรียกว่า Dual Economy	๖
IV Dualism เป็นลักษณะเฉพาะของประเทศกึ่งพัฒนา เท่านั้นหรือ	๘
V ทฤษฎี Dualism ช่วยหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา	๑๕
๕.๑ ทฤษฎี Social Dualism	๑๕
๕.๒ ทฤษฎี Ecological Dualism	๒๒
๕.๓ ทฤษฎี Technological Dualism	๒๗
๕.๔ ทฤษฎี Labour Surplus	๓๑
๕.๔.๑ ทฤษฎีของ A. Lewis	๓๑
๕.๔.๒ ทฤษฎีของ Fei & Ranis	๓๘
 VI มองย้อนหลัง	 ๔๓

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ได้มีผู้นำแนวคิดเรื่อง Dualism ไปใช้กันอย่างแพร่หลาย ในที่สัมมนา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และในตำราที่ว่าด้วยเศรษฐกิจการพัฒนา จนกระทั่งได้กลายเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของประเทศที่ค่อยพัฒนาไป และนักศึกษาเศรษฐศาสตร์การพัฒนาไม่อาจมองข้ามไปเสียได้

ความมุ่งหมายในการศึกษาก็คือ ต้องการสำรวจแนวความคิดและทฤษฎีที่ได้มีผู้วางรากฐานไว้กับประเทศที่ค่อยพัฒนา นับตั้งแต่ทฤษฎี Social Dualism ของ J.H. Boeke จนกระทั่งถึงทฤษฎี Labour Surplus ของ Fei & Ranis ในการสำรวจใคร่ครวญถึงคำถามต่อไปนี้คือ

Dualism หมายความว่าอะไร
ที่เรียกว่า Dual Economy นั้นอย่างไร
Dualism เป็นลักษณะเฉพาะที่สงวนไว้สำหรับประเทศที่ค่อยพัฒนา
เท่านั้นหรือ และ
ทฤษฎี Dualism ช่วยหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ
ประเทศที่ค่อยพัฒนามากกว่า

ต่อจากนั้น การแสวงหาความหมายจึงได้เริ่มขึ้น ส่วนการสำรวจทฤษฎีก็ได้นำเสนอไว้โดยลำดับ แม้ว่าการสำรวจครั้งนี้จะเป็นแต่เพียงการเริ่มต้นของโครงการวิจัยที่จะตามมา การมองย้อนหลังกลับไปพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ก็คงจะช่วยนักศึกษาของเราได้บ้าง และเหนือสิ่งอื่นใด คงจะเป็นประโยชน์แก่เซลล์สี่เทาของเราบ้างไม่มากนัก

Abstract

Since the beginning of the 20th century, the concept of dualism has been so widely used during the discussion, in the national development plans and in the texts of development economics that it tends to become one of the characteristics of the less developed countries and that the students of development economics could not **bypass**.

The purpose of the study is to survey the concept and theories of dualism having been so far established with respect to the less developed countries since J.H. Boeke's social dualism up to Fei & Ranis's Labour Surplus theories. During the survey the following questions are kept in mind:

What does it mean by dualism?

What is the so called "dual economy"?

Is dualism reserved for the characteristics of the less developed countries only?

Are the theories of dualism more of a help than a hindrance to economic development of the less developed countries?

The concept of dualism is then explored and the theories surveyed and presented subsequently. Although this survey is only the first part of the research project to come, retrospect

of the concept and theories of dualism will be of great help to our students and above all of great use to our little grey cells more or less.

Dualism กับการพัฒนา : บทสำรวจแนวความคิดและทฤษฎี

I. ความนำ

แนวความคิดเรื่อง Dualism นี้ นับว่าเป็นความคิดที่มีความสำคัญอันหนึ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยปกติเมื่อเราพูดถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ เรามักจะหมายถึงกระบวนการในประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งไม่แต่เฉพาะโครงสร้างทางเศรษฐกิจจะต้องเปลี่ยนรูปแบบไปเท่านั้น ทว่าโครงสร้างทางสังคม และการเมืองก็ย่อมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน จุดมุ่งหมายของการพัฒนานี้ในแต่ละสังคมก็เพื่อให้แต่ละประเทศเข้าถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ชนิดที่จะรักษาระดับของการเจริญเติบโตไว้ได้โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในระยะยาว เพื่อจรรงรักษาสถานะรายได้ สินค้า และ บริการ ให้ได้รับเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น และเหนือสิ่งอื่นใดก็คือเพื่อขจัดความยากจนอันเป็นพื้นฐานแห่งความทุกข์ และความชั่วร้ายทั้งปวงให้หมดไปจากสังคม ในแง่นี้ แนวความคิดเรื่อง Dualism ได้เข้ามามีบทบาทและมีนัยสำคัญเป็นอันมาก เมื่อเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาในการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ (Dual Economy) ซึ่งเรามักคิดกันว่าเป็นลักษณะของประเทศด้อยพัฒนาโดยเฉพาะเท่านั้น

นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา ได้มีการใช้แนวคิดเรื่อง Dualism นี้ กันอย่างแพร่หลายในบทความ และสรรพตำราที่ว่าด้วยการด้อยพัฒนา ความคิดเรื่อง Dualism ได้เข้ามาในการอภิปราย ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและใน International Encyclopaedia of Social Sciences ก็ปรากฏว่าได้รวมเอาเรื่อง "Dual Economy" เข้าไว้ในฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ และใน The New Encyclopaedia Britannica ฉบับพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ก็เช่นเดียวกัน อันที่จริง ได้มีการใช้แนวคิดเรื่อง

Dualism นั้นมาก่อนแล้วในวิชาปรัชญา และเทววิทยาคือ ก่อนที่จะมีผู้นำมาใช้กับระบบสังคมเศรษฐกิจของประเทศ เช่นในปัจจุบัน

แต่ปัญหามีอยู่ว่า Dualism นั้น หมายความว่าอะไร เป็นลักษณะ โดยเฉพาะของประเทศด้อยพัฒนาจริงหรือ หรือว่าเป็นลักษณะของประเทศใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ยากจน หรือว่ารวยก็ตาม ปรากฏว่าได้มีทฤษฎีหลายทฤษฎีพยายามที่จะอธิบายธรรมชาติและปัญหาของระบบสังคมที่เรียกว่า Dual Economy ทฤษฎีเหล่านี้ช่วยส่งเสริมแนวทางการพัฒนา หรือกลับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา หรือมีส่วนช่วยช้า เติบโตสถานการณ์ของประเทศด้อยพัฒนาให้เลวลงหรือไม่อย่างไร เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่น่าสนใจทั้งสิ้น

ดังนั้นจึงมุ่งหมายในการสำรวจแนวความคิดและทฤษฎี Dualism นี้ ก็เพื่อหาความหมายและนัยแห่งทฤษฎี ภายในขอบเขตของการพัฒนา และรำลึกอยู่เสมอถึงปัญหาที่ได้ตั้งไว้ข้างบนนี้ โดยจะมุ่งศึกษาในแง่ของข้อเสนอมองทางทฤษฎี (Theoretical propositions) เป็นส่วนใหญ่ยิ่งกว่าที่จะศึกษาในแง่ของข้อเสนอมองจากการวิจัย (Empirical propositions)

II . Dualism หมายความว่าอย่างไร

ถ้าเราเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษดู จะพบว่า Dualism นั้นมาจากคำว่า Dual ซึ่งแปลว่า "สอง" "สองเท่า" "สองส่วน" มีสองรูป "สองภาค" และ Dualism หมายถึง "ทฤษฎีที่ว่าด้วยความจริงอันประกอบด้วยปัจจัยสองอย่างที่เป็นอิสระแก่กัน ไต่กัน จิตกับกาย หรือวัตถุกับจิตใจ ลัทธิที่ว่าจักรวาลถูกปกครองไว้ด้วยพลังอำนาจสองอย่างที่ไม่เหมือนกัน อย่างหนึ่งคือ ส่วนอีกอย่างหนึ่งชั่ว" ที่เราพบในพจนานุกรมภาษาอังกฤษท่านองนี้ก็เพราะเหตุว่าได้มีการใช้ความหมายของ Dualism เช่นที่ว่ามานี้ในวิชาปรัชญาและเทววิทยามาแต่ต้นนั่นเอง

แต่กับระบบสังคมเศรษฐกิจแล้ว เพิ่งจะมีผู้นำเอาคำว่า Dualism นี้มาใช้เมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเฉพาะในทศวรรษ ๑๙๕๐ ได้มีผู้นำแนวคิดนี้มาใช้กันมากเป็นพิเศษ แต่สภาพที่เป็นสองหรือทวิลักษณ์ ในความคิดทางเศรษฐกิจนั้นมิได้อยู่ก่อนนานแล้ว เช่นเดียวกัน Alfred F. Chalk * ใช้แนวคิดนี้อธิบายถึงภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกของชาวพานิชนิยมในสมัยนั้น (คือประมาณ ค.ศ. ๑๕๕๐ - ๑๘๖๐) อันเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างลัทธิพานิชนิยมกับลัทธิเสรีนิยม เนื่องด้วยสมัยหนึ่ง ก็เห็นชอบกับการใช้กฎหมายเข้าควบคุมชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจของประชาชนในหลาย ๆ ด้าน อันเป็นนโยบายที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นปกติวิสัยเมื่อลัทธิพานิชนิยมกำลังขึ้นถึงขีดสุด แต่อีกสมัยหนึ่งก็ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลเข้าควบคุมการค้าและราคาสินค้าภายในประเทศ และโดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลไคมอบอำนาจผูกขาด ให้แก่เอกชนเช่น East India Company เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากพวกพานิชนิยมเป็นอันมาก แนวคิดที่ว่ารัฐควรจะมาบีบหนทางแทรกแซงในระบบธุรกิจหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด เกิดขึ้นในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของประเทศอังกฤษ ซึ่งจะนำอังกฤษไปสู่ความเป็น Individualism มากขึ้น และลัทธิเสรีนิยมชนะลัทธิพานิชนิยมในที่สุด

Ferdinand Zweig ^๒ ก็เช่นเดียวกัน ได้ใช้แนวความคิดอันนี้อธิบายถึงความขัดแย้งทางเศรษฐกิจสองแนวที่เกิดขึ้นคู่กัน ในกลุ่มชนสองกลุ่มคือกลุ่ม Realists และกลุ่ม Idealists บุคคลเหล่านั้นมองโลกอันเดียวกัน แต่ควยสายตาและโลกทรรศน์ที่ต่างกัน

* Chalk, A.F. "Natural Law and the Rise of Economic Individualism in England" Journal of Political Economy Vol. 59 August 1951. p. 333

^๒ Zweig, F. Economic Ideas: A Study of Historical Perspectives. New York, Prentice Hall 1950

ผู้ที่เรียกตนเองว่า กลุ่ม Realists นั้น อาจนับได้ตั้งแต่ Aristotle, Bernard Mandeville, Adam Smith และ Robert Malthus เป็นต้น คนกลุ่มนี้เชื่อในกฎธรรมชาติ (Natural Law) เขาเชื่อว่าคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันทุกคน จะต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด เพราะว่าการที่เหมาะสมที่สุดเท่านั้น จึงจะอยู่รอดได้ กลุ่ม Realists มองดูโลกอย่างที่เป็น มีใช้อย่างที่ควรจะเป็น หักสะกดที่มีต่อโลกและต่อชีวิตเช่นนี้จะเห็นได้จากผลงานของ Bernard Mandeville เช่น The Fables of the Bees เป็นต้น ในบทนำของเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าคนเราแท้จริงแล้วเป็นคนอย่างไร ยิ่งกว่าที่จะบอกว่าการควรจะเป็นอย่างไร^๓ ในความเห็นของ Mandeville เห็นว่านักเขียนส่วนใหญ่มักจะสอนว่าคนเราควรจะเป็นคนอย่างนั้นบ้างอย่างนี้บ้างอยู่เสมอ แต่ไม่ยอมล้าปากที่จะพูดความจริงว่าที่จริงแล้วเขาเป็นคนอย่างไร ฉะนั้นจึงมีน้อยคนนักที่จะรู้จักตัวเอง^๔ Mandeville เชื่อว่าคนเรานั้นเต็มไปด้วยความชั่วร้าย เห็นแก่ตัวไม่ยอมรับใช้ใครที่ไม่ยอมจ่ายค่าตอบแทน ความยากจนของชนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอย่างหนึ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งมวล^๕ เงินเป็นตัวทำให้คนทำงาน แต่จะต้องไม่มาก

^๓ Chalk, A.F. "Mandeville's Fable of the Bees: A Reappraisal" The Southern Economic Journal Vol 33 No. 1 July 1966 p. 7

^๔ Zweig, F. op.cit., p. 77

^๕ Wachtel, H.M. ในเรื่อง "Thesis on Poverty and Inequality" The American Economist Vol. 37 No.2 Fall 1973 Wachtel ได้กล่าวถึงหน้าที่ของความยากจนต่อระบบทุนนิยมผูกขาดถึงระบบทุนนิยมผูกขาด จะอยู่ได้โดยไม่ต้องมีความยากจนรวมอยู่ด้วยก็ตาม แต่ระบบทุนนิยมผูกขาดจะทำงานให้แกชนชั้นปกครองได้ก็ต่อเมื่อ มีความยากจนอยู่ระดับหนึ่ง เขาถือว่าหน้าที่ของความยากจนนั้นมีหลายประการ ประการหนึ่ง ความยากจนทำให้รายได้ที่แท้จริงของผู้ที่ร่ำรวยเพิ่มสูงขึ้น

หรือน้อยเกินไป ถ้าน้อยเกินไปจะทำให้หลุดลอย แทนที่จะกระตุ้นให้คนทำงาน แต่ถ้ามากเกินไปจะทำให้คนไม่ปรารถนาจะทำงานอีกต่อไป อันเป็นความคิดที่เข้าใจเกี่ยวกับความคิดเรื่อง Backward Bending supply curve ของแรงงานที่รู้จักกันดีนั่นเอง ค่าจ้างแรงงานจึงต้องรักษาไว้ในระดับที่ต่ำ แต่การจะทำเช่นนั้นได้ เขาเสนอมาตรการสองอย่างคือ ประการที่หนึ่ง จะต้องเพิ่มผลผลิตประเภทอาหาร เพราะค่าจ้างแรงงานผูกพันอยู่กับราคาอาหารเป็นสำคัญ ถ้าไม่ต้องการให้ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ก็ต้องรักษาราคาอาหารให้ต่ำเอาไว้โดยพยายามเพิ่มปริมาณการผลิตอาหารให้สูงขึ้น ประการที่สอง เนื่องจากค่าจ้างแรงงานแปรตามระดับการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน ควบคู่ประการนี้ รัฐบาลจึงไม่จำเป็นที่จะต้องลงทุนจัดการศึกษาให้แก่ชนชั้นผู้ยากจน แต่ควรที่จะจัดส่งคนเหล่านี้เข้าทำงานในโรงงานเสียแต่ยังเยาว์ทีเดียว อันเป็นนโยบายที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าที่จะปล่อยให้ใช้ชีวิตในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเป็นเวลานาน ๆ ทั้งนี้เพราะว่าระดับการศึกษาของผู้ชายแรงงานยิ่งสูงขึ้นเท่าไร ก็จะเรียกร้องค่าจ้างแรงงานให้สูงขึ้นเท่านั้น นอกจากนั้นยังเป็นการยากอีกด้วยที่จะให้กรรมกรผู้ได้รับการศึกษาเหล่านี้ทำงานขั้นต่ำหรืองานที่ต้องใช้แรงงานอันเป็นงานที่จะขาดเสียมิได้สำหรับสังคมที่ร่ำรวย ^๖

เพราะทำให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้ในราคาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อไม่มีชนชั้นผู้ยากจน ประการที่สอง ผู้ที่ยากจนซึ่งเข้าอยู่ในแรงงาน จะเป็นเสมือนกองทัพสำรองแรงงาน ซึ่งสามารถจะนำไปใช้ไ้สักระยะแล้วแต่จะมอบหมาย เช่นอาจมอบหมายให้เป็นผู้คอยล้มการนัดหยุดงานของกรรมกร และใช้ให้ไปรบในสงครามขยายอำนาจเป็นต้น ประการที่สาม ซึ่งเป็นประการสุดท้าย ความยากจนทำหน้าที่ทางการเมืองอย่างหนึ่งคือ เปิดโอกาสให้ชนชั้นผู้ปกครองสามารถครองความเป็นใหญ่ทางอุดมการณ์ไว้ได้ต่อไปอันเป็นสิ่งที่สังคมเสียมิได้สำหรับการที่จะอยู่ในอำนาจต่อไป นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนแรงงานที่ร่ำรวยอีกด้วยว่าอนาคตอาจจะเลวลงได้อีกมากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดความแตกต่างขึ้นในระหว่างชนชั้นกรรมกรมาชีพด้วยกันเอง ทำให้ไม่สามารถต่อสู้กับพลังอำนาจของลัทธิทุนนิยมผูกขาดได้

^๖ Chalk, A.F. op.cit., pp. 13-14

ฝ่ายผู้ที่ถือว่าเป็น Idealists นั้น ไม่ตรึงปล่องขึ้นด้วยกับความคิดแบบเสรีนิยมเช่นที่กล่าวมานี้แน่นอน แนวความคิดของกลุ่ม Idealist นั้นไม่เห็นด้วยกับความไม่เท่าเทียมกัน ไม่เห็นด้วยกับการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด และไม่เห็นด้วยกับการประสานผลประโยชน์ในระหว่างชนชั้นผู้ปกครอง แต่กลุ่ม Idealist มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันยิ่งกว่าการแข่งขัน โดยคำนึงถึงความอยู่รอดของชนทั้งชาติมากกว่าความอยู่รอดของแต่ละคน บุคคลในกลุ่มนี้เชื่อในผลประโยชน์ของสังคมยิ่งกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และพยายามส่งเสริมให้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวคนอื่นใด อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า Dualism ในทางความคิดของชนชั้นปัญญาชนทั้งสองกลุ่มนี้ ได้เคยมีมาแล้วในอดีต ยังมีอยู่ในปัจจุบันและคงจะมีอยู่ต่อไปอีกในอนาคตอันหาที่สุดมิได้

III . อย่างไรที่เรียกว่า "Dual Economy"

เมื่อนำเอาแนวคิดเรื่อง Dualism นี้มาใช้กับระบบสังคมเศรษฐกิจนั้น หมายถึงระบบสังคมที่มีสองภาคที่สำคัญ กล่าวคือ มีสองสภาพที่ขัดแย้งกันอยู่ควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน แท้จริงแล้วความหมายดังกล่าวนี้จะจับให้มันคืบให้ตาย นั้นค่อนข้างยากเพราะคำว่าวิลักษณะหรือวิภาคนั้นหมายได้หลายอย่าง มากจนเกินไปความหมาย กับคนบางคนอาจหมายถึงภาคที่พัฒนาแล้วกับภาคที่ด้อยพัฒนา ซึ่งนับวันแต่ละจะแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น แต่กับคนอื่น ๆ บางคนอาจหมายถึงภาคที่ทันสมัยกับภาคที่ล้าสมัยก็ได้ กับคนหลาย ๆ คน อาจหมายถึงภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม และกับคนอื่น ๆ อีกหลายคน อาจหมายถึงภาคนายทุน กับภาคที่พออยู่พอกินได้ กับคนบางคนเช่น Miyasawa นั้น หมายถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างภาคสมัยใหม่กับภาคก่อนสมัยใหม่ ไม่เฉพาะแต่ในแง่ของการผลิตและวิธีการกระจายผลผลิตเท่านั้น แต่ได้หมายรวมไปถึงวิธีการดำรงชีวิตด้วย แต่สำหรับบางคนอย่าง H.W. Singer หมายถึงความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อหัวกับมาตรฐานในการครองชีพ และความแตกต่างระหว่าง ผู้มีงานทำกับผู้ที่ไม่มีงานทำส่วนใน New Ency-

clopaedia Britainica หมายถึง "ภาคที่ทันสมัยกับภาคที่ล้าสมัย ซึ่งอาจแบ่งแยกให้เห็นได้อย่างชัดเจนด้วยระดับของรายได้ สัดส่วนของทุนและแรงงานที่ใช้ในกระบวนการผลิต รวมทั้งความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมในการดำรงชีวิต และในการดำเนินธุรกิจ" ดังนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี H.W. Singer ได้พยายามให้คำจำกัดความไว้ค่อนข้างชัดเจน แม้ว่าเขาเองจะมีใ้ตัวเองว่าเป็นคำจำกัดความที่ดีที่สุดอันหนึ่งก็ตาม Singer ได้รวบรวมความหมายไว้ใน ๔ ประเด็นด้วยกัน ดังนี้คือ ^๓

๑. มีสภาพที่แตกต่างกันสองประการเกิดขึ้นคู่กันในส่วนที่เกี่ยวข้องกัน และเวลาเดียวกัน

๒. สภาพที่เป็นคู่กันนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการเปลี่ยนสภาพ เนื่องจากส่วนที่น้อยกว่าเข้าแทนที่ส่วนที่เหนือกว่าเท่านั้น แต่ทว่าเป็นการเกิดขึ้นอย่างเรื้อรัง

๓. ขนาดของความยิ่งและหย่อนกว่ากัน มิได้แสดงอาการให้เห็นว่าจะหายไปโดยเร็ว ความแตกต่างกันของสภาวะทั้งสองอาจคงที่หรือถึงกับแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น

๔. การปะทะกันหรือขาดการปะทะกันระหว่างส่วนทั้งสองนี้เป็นไปในทำนองที่ว่า ส่วนที่เหนือกว่านั้นหาได้ลดเอาส่วนที่น้อยกว่าขึ้นมาไม่ แต่ยังคงเข้าเติมส่วนที่น้อยกว่านั้นให้ทรุดหนักลงไปอีก

^๓ Singer, H.W. 'Dualism Revisited: A New Approach to the Problems of the Dual Society in Developing Countries' in Cairncross & Pari (eds) The Strategy of International Development. The Macmillan Ltd. 1975.

ถ้าเราเห็นพ้องกับความหมายตามประเด็นทั้งสี่นี้ ก็จะพบว่า Dualism ในความหมายของรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันนั้นเกิดขึ้นได้เป็นได้ ไม่เฉพาะแต่ระหว่าง รายได้ของผู้คนในเมืองกับในชนบท ภายในระบบสังคมเศรษฐกิจอันเดียวกันเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นได้กับรายได้ระหว่างประเทศกึ่งพัฒนาประเทศพัฒนาในระบบเศรษฐกิจการเมืองของโลกที่เกี่ยว จริงอยู่ประเทศกึ่งพัฒนาบางประเทศอย่างเช่น เกาหลี-ใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย และฮ่องกง เมื่อสิ้นทศวรรษแรก แห่งการพัฒนา ของสหประชาชาติ ได้แสดงให้เห็นความสำเร็จในการพัฒนาเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ หรือรายได้ต่อหัวก็ตาม แต่ก็ยังมีอีกหลายคอกหลาย-ประเทศในโลกที่ผลแห่งความพยายามในการพัฒนาประเทศยังไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือ กลับยิ่งเลวลงในแง่ของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และรายได้ต่อหัว เช่น ประเทศอินเดีย ปากีสถาน ซีลอน เอธิโอเปีย อุกันดา และแทนซาเนีย เป็นต้น ประเทศเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจน้อยกว่าปีละ ๕ เปอร์เซ็นต์ มี รายได้ต่อหัวต่ำกว่าปีละ ๒๐๐ ดอลลาร์ ในขณะที่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กึ่งพัฒนาหลายคอกหลายประเทศมีไคกว่านั้น และบางประเทศถึงกับซบถงักงันอยู่กับที่ หรือกลับถอยหลังห่างออกไป ฝ่ายประเทศที่พัฒนาแล้วกลับก้าวไปข้างหน้าอย่าง รวดเร็ว ในบรรดาประเทศที่ร่ำรวย และพัฒนาแล้วเหล่านี้ มีญี่ปุ่นเป็นต้น ซึ่งใครๆก็น่าไป อย่างรวดเร็วเห็นว่าประเทศที่ร่ำรวยอื่น ๆ ด้วยกัน โดยมีอัตราการขยายตัวถึง ๑๑.๙% ต่อปี

IV. Dualism เป็นลักษณะเฉพาะของประเทศกึ่งพัฒนาเท่านั้นหรือ ?

แรกทีเดียวก็ดูเหมือนว่า Dualism จะเป็นลักษณะที่สงวนไว้สำหรับ ประเทศกึ่งพัฒนาโดยเฉพาะ แต่แท้ที่จริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ Dualism เป็น ปรัชญาการที่มีได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะประเทศกึ่งพัฒนาเท่านั้น แม้แต่ประเทศพัฒนาแล้ว ก็ยังมีลักษณะเช่นนี้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะประเทศพัฒนาในค่ายทุนนิยม

ในเอเชีย Miyasawa ได้สังเกตเห็นว่า การอยู่ร่วมกันของภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่และก่อนสมัยใหม่ มิได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่เหมือนน้ำกับน้ำมัน ทำให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องรายได้และค่าจ้างแรงงานราวฟ้ากับดิน อันเป็นลักษณะสำคัญของประเทศค่อยพัฒนาอย่างหนึ่ง แต่ในญี่ปุ่นนั้นกลับตรงกันข้าม ธุรกิจใหญ่น้อยต่างสนับสนุนและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบสัญญาช่วง (Subcontracting system) การที่องค์การธุรกิจขนาดใหญ่สะสมทุนได้มากก็เพราะสามารถกู้เงินมาลงทุนได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ซึ่งในแง่ขององค์การธุรกิจขนาดใหญ่ได้เปรียบขององค์การธุรกิจขนาดเล็ก ส่วนขององค์การธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็กนั้นแม้จะไม่ได้เปรียบในแง่ของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เหมือนองค์การธุรกิจขนาดใหญ่ แต่ก็ได้เปรียบในแง่ของความสามารถในการจ้าง-แรงงานในอัตราค่าจ้างที่ถูกกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ บางครั้งเมื่อสภาพเศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนแปลง ไม่เอื้อต่อการผลิตโดยองค์การธุรกิจขนาดใหญ่ องค์การธุรกิจขนาดย่อมเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่เสมือนเครื่องป้องกันความกระทบกระทั่งจากสถานการณ์ของโลก โดยเข้าทำหน้าที่ผลิตแทนด้วยแรงงานราคาถูกจากการทำสัญญาช่วงดังกล่าว ด้วยเหตุเหล่านี้ Miyasawa จึงสรุปว่า ความแตกต่างในเรื่องค่าจ้างแรงงานและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีบทบาท สำคัญต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ ของญี่ปุ่น ส่วนสาเหตุของระบบทวิลักษณ์ในประเทศค่อยพัฒนาอื่น ๆ ในเอเชียก็นับเนื่องมาจากการปกครองแบบอาณานิคม และการที่ประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศที่ทำการเพาะปลูกพืชอย่างเดียว (Mono culture economy)

๔ Miyasawa, Kanichi 'The Dual Structure of the Japanese Economy and Its Growth Pattern' The Development Economics, Vol. 2 No. 2 June 1964 pp. 147-170

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของ
Douglas S. Paauw และ John C.H. Fei^๔ บ่งบอกว่าสิ่งที่เหลือไว้
เป็นมรดกจากการปกครองประเทศอาณานิคมก็คือ

(๑) ประเทศถูกแบ่งออกเป็นสองภาค ภาคหนึ่งซึ่งเป็นภาคที่ทันสมัย
นั้นเป็นภาคที่เกี่ยวกับการส่งออก ซึ่งถูกรายล้อมไว้ด้วยอีกภาคหนึ่งที่ล้าหลัง คือ ภาค
เกษตรกรรม

(๒) ประเทศถูกส่งเสริมให้ส่งสินค้าเกษตรเป็นสินค้าออก ในขณะที่
เดียวกันก็หาได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรอื่น ๆ ของประเทศ เช่น ผู้ประกอบ-
การ แรงงานช่างฝีมือ และทุน ให้ดีขึ้นไม่

(๓) ประเทศมีภาคอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอ่อนแอ

รัฐบาลอาณานิคมมิได้ตั้งสังคมเศรษฐกิจและการเมืองแบบทวีลักษณ์ไว้
ให้แก่ประเทศย่อยพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น แต่ยังทิ้งไว้ให้แก่ประเทศ
ย่อยพัฒนาในแอฟริกา อีกด้วย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ Zambia ได้ยอมรับว่า
Zambia มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

"..... ในบรรดาลักษณะทั้งหลายของ Zambia นั้น ระบบสังคม
เศรษฐกิจของ Zambia เป็นแบบทวีลักษณ์เดิมที่ ตามนัยนี้หมายความว่าโดย-
โครงสร้างที่สืบทอดมานั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจตกอยู่ในมือของชนกลุ่มน้อยผู้มีอภิสิทธิ
ในขณะที่บทบาทของชนส่วนใหญ่ถูกจำกัดอยู่แค่ในการเกษตร ที่พึ่งพอยังชีพอยู่ได้ หรือ
ไม่ก็เป็นสำรวจแรงงานไร้ฝีมือ และเป็นตลาดอันจำกัดสำหรับสินค้าบริโภค โครงสร้าง

^๔ Paauw, Douglas S. and Fei, John C.H. The Tran-
sition in Open Dualistic Economies: Theory and Southeast
Asian Experience, New Haven 1973 p. 220

ที่ได้รับมาเช่นนี้ เป็นตัวกำหนดฐานะสำคัญของแผนพัฒนา....." ๑๐

และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ Kenya ก็เช่นเดียวกันที่ได้บ่งถึงลักษณะทวิลักษณ์ของระบบสังคมเศรษฐกิจไว้อย่างชัดเจน

"Kenya เมื่อได้รับอิสรภาพนั้น เป็นประเทศตัวอย่างของระบบสังคมเศรษฐกิจทวิลักษณ์ สถานการณ์เช่นนี้เห็นได้ชัดยิ่งขึ้นเพราะการหักสักรวมขนาดใหญ่ที่ทันสมัยก็ การอุตสาหกรรมก็ และตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีค่าตอบแทนสูง ๆ ก็คือ ทั้งหมดนี้ตกอยู่ในมือของผู้ที่มีเชื้อชาวอัฟริกา ... เพื่อส่งเสริมให้เกิดเอกภาพแห่งชาติ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งสังคมนิยมอัฟริกาจึงจำเป็นต้องทำลายอุปสรรคระหว่างภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่กับภาคเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ในขณะเดียวกันก็กระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาไปยังชนบท และระดมทุกคนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา" ๑๑

การศึกษานี้ไม่ประสงค์ที่จะวิพากษ์วิจารณ์ประเทศ Kenya ว่า จะทำอะไรบ้าง หรือไม่ทำอะไรบ้าง กับแผนพัฒนาของประเทศที่วางไว้ เพราะมีจุดหมายในการสำรวจครั้งนี้ แต่ก็เป็นที่ยอมรับชัดแล้วว่า ได้มีระบบสังคมเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ ในอัฟริกา ซึ่งเกี่ยวกับการเป็นประเทศในอาณานิคมของชาวตะวันตก

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า สภาพที่เป็นทวิลักษณ์ของระบบสังคมเศรษฐกิจนั้นมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะประเทศด้อยพัฒนาเท่านั้น แม้ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะ

^{๑๐} First National Development Plan, 1966-1970, Republic of Zambia, Lusaka, 1966, p. 2

^{๑๑} Development Plan, 1966-1970 Republic of Kenya Narroobi, 1966. p. 64

ประเทศในระบบทุนนิยม เช่น ประเทศอเมริกา และอิตาลี ก็มีลักษณะเช่นว่านี้ Dale Tussing ^{๑๒} ได้ยอมรับว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ใช่ประเทศที่ยากจน หรือ คอยพัฒนา แต่เป็นประเทศที่พัฒนา กล่าวคือมีประชาชนแต่ส่วนน้อยเท่านั้นที่ยากจน เหตุที่ยากจนก็มีสาเหตุลึกลับรวมแห่งชาติมิใช่พอแจกจ่าย แต่เป็นเพราะความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้และทรัพย์สินเป็นสำคัญ ลักษณะทวีตชนในสหรัฐอเมริกาแสดงตัวเองออกมาได้หลายแบบซึ่ง Dale Tussing ได้เขียนไว้ดังนี้

"คนจนจำเป็นต้องมีชีวิตอยู่กับสินค้าบริโภคที่มีเทคโนโลยีในการผลิตสูง กับระบบการศึกษาและกับโครงสร้างของราคาสินค้าที่วางไว้สำหรับรับใช้ผู้ที่ร่ำรวย อันเป็นเหตุให้คนจนเสียเปรียบ ทางด้านตลาดแรงงานมีสองแบบ คือให้ค่าจ้างแรงงานต่ำไม่สม่ำเสมอและให้งานที่หาอนาคตมิได้แก่คนยากจน ส่วนระบบสวัสดิการก็มีสองระบบ ซึ่งโดยธรรมชาติของระบบสวัสดิการแบบนี้ไม่เพียงแต่จะกีดกันคนยากจนเท่านั้น แต่ยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความยากจนนั้นไว้ตลอดไปอีกด้วย ที่อยู่อาศัยมีสองระบบ ระบบสาธารณสุขสองระบบ และมีมาตรฐานสองมาตรฐาน ซึ่งจะมีผลต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งทางศีลธรรม และอื่น ๆ" ^{๑๓}

ด้วยเหตุนี้เขาจึงมีความเห็นว่าวิธีการที่แบ่งออกเป็นสองระบบเช่นนี้เป็นอันตราย โครงการที่แยกกันสำหรับคนที่ยากจนนั้นคอยคุณภาพ และมักจะขึ้นอยู่กับสมมติฐานที่ว่า ความยากจนนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความบกพร่องของผู้ที่ยากจนเอง ซึ่งแท้จริงแล้วสาเหตุของความยากจนนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับตัวผู้ยากจนอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับระบบสังคม เศรษฐกิจและการเมืองทั้งหมดอีกด้วย สุดท้ายใครจะมีอำนาจครอบงำมากน้อยเพียงใด

^{๑๒} Tussing, D. The Dual Economy in The United States, St. Martin's Press, New York, 1975.

^{๑๓} Tussing, D. Ibid., pp. 218 - 219.

ลักษณะสังคมแบบทวีลักษณ์ของประเทศอิตาลี อาจเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าอิตาลีมีทั้งภาคที่พัฒนาแล้ว (คือภาคที่อยู่ทางเหนือของประเทศ) และภาคที่ค่อยพัฒนา (คือทั่วภาคที่อยู่ทางใต้ของประเทศ) อยู่ในระบบสังคมเศรษฐกิจอันเดียวกัน ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้จากความแตกต่างระหว่างประสิทธิภาพในการผลิต และระดับรายได้ต่อหัว ด้วยเหตุนี้อิตาลีจึงเป็นเสมือนตัวแทนของโลกที่ย่อส่วนลงมาประจวบคึงมีทั้งประเทศพัฒนา และค่อยพัฒนาอยู่ในสังคมเดียวกัน

สำหรับปัญหา ทวีลักษณ์ของอิตาลีนั้น Gustav Schachter ^{๑๔} ได้ย้อนไปจนถึงสมัยกลาง เมื่อครั้งที่ภาคเหนือและภาคใต้ของอิตาลียังแยกกันเป็นเอกเทศ (เพ็งจะมารวมเป็นประเทศเดียวกันเมื่อประมาณร้อยปีมาแล้วนี่เอง) ในขณะที่ยุคเหนือของประเทศได้ตั้งมั่นเป็นภาคอุตสาหกรรม แล้วแต่ภาคใต้ยังคงเป็นภาคเกษตรกรรมอยู่เหมือนเดิม เมื่อมีการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมายความว่าไม่มีอุปสรรคสำหรับสินค้าผ่านแดนอีกต่อไป และทรัพยากรอันเป็นปัจจัยในการผลิตก็สามารถเคลื่อนย้ายไปมาได้โดยไม่มีขีดชั้น จึงจะเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ภาคที่ค่อยพัฒนาได้ดึงเอาทรัพยากรและเทคโนโลยีในการผลิตมาใช้เพื่อเติมในส่วนที่ขาดแคลนก็จริง แต่กระนั้นก็ตาม การที่ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยเสรีนั้น กลับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคใต้ของอิตาลีเป็นอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรมักจะมีการโยกย้ายจากภาคที่ค่อยพัฒนาไปสู่ภาคที่พัฒนาแล้วเสมอ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

^{๑๔} Schachter, G. "Regional Development in the Italian Dual Economy" Economic Development and Cultural Change Vol. 15 No. 4 July 1967.

Schachter ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าทวีตลักษณ์ในส่วนภูมิภาคนั้น อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อระบบสังคมเศรษฐกิจของชาติเป็นส่วนรวมด้วยเหตุผลอย่างน้อย ๔ ประการ คือ

- ๑) ทำให้ระบบสังคมเศรษฐกิจนั้นขาดตลาดที่ใหญ่พอ
- ๒) ทรัพยากรที่มีอยู่ในภาคที่ค่อยพัฒนามิได้ถูกนำมาใช้
- ๓) ภาคที่ค่อยพัฒนาดลายเป็นภาระมากขึ้นแก่ภาคที่ไ้พัฒนาแล้ว
- ๔) ผลอันเกิดแต่ Polarization ยิ่งจะทำให้ช่องว่างระหว่างภาคทั้งสองห่างกันมากยิ่งขึ้น อันเป็นเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง—ถอนรากถอนโคนแก่ระบบสังคมและการเมือง

ด้วยเหตุนี้เขาจึงเสนอให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยเร็วแก่ภาคค่อยพัฒนาที่มีความได้เปรียบในการผลิตบางอย่าง โดยกล่าวว่าจะเป็นทางช่วยให้สามารถเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลายันสั้น Schachter ไม่เชื่ออย่างทั้งหลาย ๆ คนพากันเชื่อ ว่ากลไกของราคาในตลาดเสรีจะสามารถช่วยลดช่องว่างระหว่างภาคทั้งสองลงได้ โดยเหตุผลที่ว่า Polarization นั้น มีแนวโน้มอยู่ข้างแรงเข้าหาภาคเศรษฐกิจที่ไ้พัฒนาแล้ว กลไกของตลาดจะทำให้ช่องว่างนั้นยิ่งห่างกันออกไปมากขึ้นแทนที่จะลดลง ความพยายามของรัฐบาลในการที่จะลดช่องว่างดังกล่าวโดยการลงทุนในค่านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มีถนนหนทางไฟฟ้าและการศึกษาเป็นต้น ตลอดจนการลดหย่อนภาษีและลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงเพื่อเป็นแรงจูงใจ แต่หาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันใดที่นับว่าสำคัญไม่ ปรากฏว่าการใช้จ่ายรวมของประชาชนในภาคไ้ เพิ่มขึ้นแต่เพียงเล็กน้อย เงินกองทุนที่ใช้ไปในการพัฒนาภาคไ้ได้ ไหลกลับไปสู่ภาคเหนืออย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะว่าบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสาธารณูปโภคนั้นตั้งอยู่ในภาคเหนือ เรื่องนี้ตรงกันกับการใช้จ่ายของรัฐบาลสหรัฐในโครงการต่าง ๆ ตามทฤษฎีของ

Keynes ซึ่งก็มีไต่ตงถึงมือของผู้ที่ยากจน หรือส่วนที่มีเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ เช่นเดียวกัน แต่กลับตกอยู่ในมือของบริษัทที่ร่ำรวยซึ่งรับงานของรัฐไปทำ ^{๑๕}

V. ทฤษฎี Dualism ช่วยในการพัฒนาหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกอบพัฒนา

๕.๑ ทฤษฎี Social Dualism

ทฤษฎี Dualism ทฤษฎีแรกที่จะพูดถึงคือ ทฤษฎี Social Dualism ของ J.H. Boeke ^{๑๖} (๑๙๕๓) สำคัญสำคัญของทฤษฎีก็คือ การปะทะกันระหว่างระบบสังคมที่นำเข้ามากับระบบสังคมของชาวพื้นเมืองที่มีอยู่เดิม ซึ่งเป็นอีกแบบหนึ่ง ส่วนมากระบบสังคมที่นำเข้ามาคือระบบทุนนิยมชั้นสูง ^{๑๖}

การปะทะกันของระบบสังคมเช่นนี้มีโอกาสจะพบแต่ในอินโดนีเซียเท่านั้น แต่ "ที่ไหน ๆ ก็ตามที่วัฒนธรรมตะวันตกได้แผ่เข้ามาในดินแดนตะวันออกโดยมิได้ทำให้วัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองหรือของชาวตะวันออกมลายูไป ในออสเตรเลียและอเมริกาเหนือ ชาวตะวันตกได้พัฒนาขึ้นอย่างมีเอกภาพ (Homogeneous) เนื่องจากประชาชนชาวพื้นเมืองเหล่านั้นได้ถูกสังหารหรือขับไล่ให้ไปอยู่ที่อื่น ส่วนผู้ที่หลงเหลืออยู่ได้ถูกกลืนเข้าในอยู่ร่วมกันในที่ที่สงวนไว้ จนไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมของประเทศอีกต่อไป แต่ในเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ ทั้งสถานการณ์แตกต่างออกไป และนี่เองที่เราสามารถศึกษาปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ข้างบนนี้ได้" ^{๑๗}

: ^{๑๕} Branet Richard and Ronald E. Muller Global Reach: The Power of the Multinational Corporations, N.Y. Simon & Schuster 1974 - p. 273.

^{๑๖} Boeke, J.H. Economics and Economic Policy in Dual Societies. N.Y. 1953 p. 4

^{๑๗} Boeke J.H. Ibid., p. 11

ดังนั้นจะเห็นได้จากถ้อยคำที่ยกมาว่า อเมริกาที่ ออสเตอร์เลียก็แท้จริงแล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของยุโรปที่ไคขยายตัวออกไปด้วยกำลังคน เงิน อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จากยุโรป อเมริกาเองก็ไคกลายเป็นสังคมที่ดิ้นรนไปในเวลาต่อมา ตามความหมายที่ Dale Tussing ไคพูดถึงอันไคกล่าวแล้วแต่คน แต่เป็นคนละความหมายกันกับของ Boeke ที่กำลังพูดถึงอยู่ในขณะนี้เท่านั้น

สิ่งที่ Boeke กล่าวว่าไคเป็นการนำเข้ามาในดินแดนตะวันออกก็คือลัทธิทุนนิยมของชาวตะวันตก ซึ่งไคแสดงตัวออกมาไคหลายแบบ พอสรุปไคดังนี้ คือระบบสังคมที่นำเข้ามา (ลัทธิทุนนิยม) เป็นระบบที่มีการใช้เงิน ใช้เหตุผลเป็นหลัก และไคผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นใหญ่ ความต้องการไคว่าไม่จำกัด ทุกอย่างไคเป็นการค้า การอุตสาหกรรมมีทุนเป็นฐาน และมีกำไรเป็นจุดมุ่งหมาย มีการแบ่งงานกันทำ การค้าเป็นการค้าเสรี ไคการทำสัญญา และบริหารกิจการในรูปของบริษัท ส่วนระบบของชาวพื้นเมืองที่มีอยู่เดิมไคยังอยู่ในขั้นก่อนทุนนิยม (Pre capitalism) คือเป็นระบบที่เลี้ยงตัวเองอยู่ไค (Self sufficient system) ศาสนา มีบทบาทสำคัญไคต่อการสังคมและเศรษฐกิจของชาวพื้นเมือง ความต้องการอยู่ไคในวงจำกัด การใช้เงินไคจำกัดด้วยเช่นกัน ไม่มีการเรียกเก็บดอกเบี้ยจากการให้กู้ยืม ไคไคจะเป็นการยืมเงินหรือพันธู์ชาวหรือวัวควาย ความต้องการทางสังคมมีความสำคัญไคน้อยกว่าความต้องการทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่ามีการตีราคาวัลกันด้วยการมีหน้ามีตาในสังคม จากการเป็นเจ้าของวัลมิไคจากผลประโยชน์ที่ไคจากการใช้วัลทำงาน การเกษตรไคไคเป็นรากฐานในการดำรงชีวิต ส่วนการอุตสาหกรรมเป็นแค่กิจกรรมในครัวเรือน ผลิตเพื่อสนองความต้องการในครอบครัวไคเกี่ยวข้องกับการค้า หรือการแบ่งงานกันทำในสังคม ผู้คนแสวงหากำไรเหมือนกัน แต่มิไคกำไรที่ไคจากการค้าหรือการค้าเนินธุรกิจ ว่าเป็นกำไรที่ไคจากการเก็งไคหรือการพนัน ผู้ชายไม่ชอบงานจำเจ ไม่แข่งขันกันเอง ค่าที่ขาดความเป็นเอกเทศบุคคล (Individualism) พวกเขาไคมีความรู้สึกไคเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือกลุ่มชน มองดูเพื่อน

ร่วมงานอย่างเพื่อนมิใช้อย่างคู่แข่งขัน ไม่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ มีอาทิ ราคา และค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น Boeke ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า

"เมื่อราคามะพร้าวสูงขึ้น โอกาสที่จะมีมะพร้าวส่งออกขายจะน้อยลง เมื่อค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ผู้จัดการมีความเสี่ยงอยู่ที่จะไถ่ถอนสำเร็จน้อยลง ถ้าที่ดินสามเอเคอร์เพียงพอที่จะสนองความต้องการในครอบครัว เขาจะไม่ทำถึงหกเอเคอร์ เมื่อราคายางตกต่ำลง เจ้าของสวนยางอาจตกลงกรีดยางมากขึ้น แต่ราคายางสูงขึ้น อาจหมายความว่าสวนยางที่กรีดได้ส่วนใหญ่หรือบางส่วนจะถูกปล่อยให้ว่างโดยไม่กรีด" ๑๘

ทัศนะที่มีต่อชาวพื้นเมืองเช่นนี้ มิได้ต่างกับกับทัศนะของคนอื่น ๆ เช่น Mandeville, Malthus หรือแม้แต่ Joan Robinson ซึ่งเป็นการมองชาวตะวันตกด้วยสายตาของชาวตะวันตก มองอย่างผู้ที่ถือตัวเองว่าเหนือกว่า มีอารยธรรมสูงกว่า Joan Robinson ครั้งหนึ่ง ได้เขียนไว้ดังนี้

".....นายทุนจำต้องแสดงตัวเองในฐานะผู้มีพระคุณแก่สังคม ให้งานทำ สร้างความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ และนำอารยธรรมคริสต์เข้าไปสู่ดินแดนอันป่าเถื่อน....." ๑๙

ชาวตะวันตกถือตัวเองว่า เป็นผู้ที่มีอารยธรรมสูง แต่ผู้นั้นนั้นป่าเถื่อนไร้วัฒนธรรม และคดโกงกว่าตน มีจิตใจโหดร้าย ไร้เหตุผล ไม่ตระหนักถึงผลประโยชน์และทรัพย์สินส่วนตน ไม่แสวงหากำไร หรือเป็นนักวัตถุนิยม เหมือนชาวยุโรป เกียจคร้าน ไม่

๑๘ Boeke, J.H. Ibid., p. 40

๑๙ Robinson, Joan. Freedom and Necessity, Allen & Unwin 1970. p. 67.

ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เช่น ราคาสินค้าและค่าจ้างแรงงานเป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วิธีบังคับและให้ค่าจ้างแรงงานแต่น้อยให้แค่เพียงพอยังชีพอยู่ได้ (เพราะถ้าให้มากก็ต้องเสียเงินมากทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและได้กำไรน้อยไม่พอใจ) ถ้าคนพวกนี้ไม่ใช่เงินก็หาทางให้เขาคุ่นเกี่ยวกับการใช้เงิน โดยการเก็บภาษีให้หนัก เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าหมู่บ้านชาวพื้นเมืองที่เลี้ยงตัวเองได้ในอินโดนีเซีย ต้องหันมาปลูกพืชทำเงิน (cash crop) ออกขายเพื่อให้ได้เงินมาเสียภาษี ใครที่ไม่สามารถหาเงินมาเสียภาษีได้ก็ให้เสียภาษีด้วยการทำงานในไร่ของรัฐชั่วระยะเวลาหนึ่งแทนเงิน เป็นเวลา $\frac{2}{5}$ ของปี ทั้งนี้เป็นต้น

Du Bus ครั้งหนึ่งให้เหตุผลที่ต้องเพิ่มผลผลิตในชะวาให้สูงขึ้น โดยกล่าวว่า

".....ชาวชวาต้องการผลผลิตแต่น้อย และจะไม่ผลิตมากกว่าที่ต้องการ แต่สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากมาากก็คือการผลิตโดยเฉพาะการผลิตเพื่อส่งออก.....ในกรณีนี้ผลประโยชน์ของเราทั้งหมดเกี่ยวข้องกับเราต้องแสวงหาสินค้าไปป้อนตลาด เรือสินค้าของเราต้องการของบรรทุก โรงงานของเราต้องการทางออก นอกเสียจากความผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเท่านั้น" ๒๐

เราพอจะมองเห็นเหตุผลแล้วว่าทำไมชาวนาในชวาจึงผลิตแต่น้อยและทำไมชาวยุโรปจึงต้องการให้เขาผลิตมากขึ้น แม้ราคาสูง ๆ ก็ยังไม่ช่วยกระตุ้นให้เขาเพิ่มผลผลิตได้มากอย่างที่ต้องการ อาจเป็นได้ว่าชาวนาในชวามีความต้องการน้อย ถ้อยสันโดษ ความต้องการเป็นความต้องการที่ตัดสินโดยสังคม มีใช้โดยส่วนตัว หรืออาจ

เป็นได้เช่นเดียวกันว่า ถึงจะพากันเพิ่มผลผลิตขึ้นไปก็เหนื่อยเปล่า ค่าที่ผลประโยชน์
ไปตกแก่คนอื่น เหล่านี้ล้วนนำไปได้ทั้งสิ้น

เนื่องจากระบบสังคมทั้งสองระบบแตกต่างกันมาก Utility
Function ก็ต่างกัน กระบวนการพฤติกรรมและความคิดก็ต่างกัน นอกจากนั้น
ปัญหาอะไรที่เกิดขึ้นแก่สังคมตะวันตกอาจไม่เป็นปัญหาแก่สังคมตะวันออกก็ได้ หากเป็น
ปัญหาก็อาจเป็นปัญหาที่มีได้เกิดขึ้นเหมือนกันทุกอย่าง หรือเกิดขึ้นแบบเดียวกัน เพราะ
ฉะนั้น Boeke จึงได้ความคิดว่าระบบสังคมทุกระบบควรมีทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
ของตนเอง โดยแสดงว่า

".....ทฤษฎีเศรษฐกิจจะต้องมีถึงสามทฤษฎีรวมกันเป็นทฤษฎีเดียว
คือทฤษฎีเศรษฐกิจของสังคมก่อนลัทธิทุนนิยมหนึ่ง.....ทฤษฎี-
เศรษฐกิจของสังคมทุนนิยมที่ได้พัฒนาแล้วหนึ่ง.....และทฤษฎี-
เศรษฐกิจสำหรับระบบสังคมสองระบบที่ปะทะกัน ซึ่งอยู่ในระบบ
สังคมเดียวกับอีกหนึ่ง ซึ่งอาจเรียกว่า เศรษฐศาสตร์ทวิลักษณ์
(Dualistic Economics)เศรษฐศาสตร์ทวิลักษณ์
จะต้องอธิบายถึงการปะทะกันในแง่เศรษฐกิจของระบบสังคมสอง
ระบบที่ต่างกัน....." ๒๑

แต่จนกระทั่งทุกวันนี้ก็หาได้มีเศรษฐศาสตร์ทวิลักษณ์ หรือเศรษฐศาสตร์
อะไรก็ตาม สำหรับประเทศด้อยพัฒนาไม่ แม้ว่าถ้อยคำและความคิดของ Boeke
จะเป็นความจริงอยู่บ้าง ไม่น่ากังนอยก็ตาม ประการแรก ลัทธิเศรษฐกิจของชาว

ตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดทางค่าน Classics หรือ Neo Classics ก็ตามยากที่จะนำมาใช้กับสังคมตะวันออกได้ ในเมื่อสังคมตะวันตกเองยังใช้ไม่ได้ ความตกต่ำทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี ๑๙๓๐ คงจะช่วยพิสูจน์ความจริงข้อนี้ได้เป็นอย่างดี ประการที่สอง Alexander V. Chayanov^{๒๒} ผู้เป็นเอกทัศนะ ทางเศรษฐกิจการเกษตรของรัสเซียก่อนมีการปฏิวัติได้ชี้ว่า การวิเคราะห์เศรษฐกิจในรูปของค่าจ้างแรงงาน คอกเบี้ย ค่าเช่า และกำไรตามทฤษฎีของ Classics และ Neo Classics นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับการเกษตรแบบครอบครัวของชาวนา (the peasant family farms) ได้ เขาพบว่า การทำเกษตรกรรมแบบนี้มีอยู่ทั่วไปทั้งในรัสเซีย ในแอฟริกา และในเอเชีย ผลตอบแทนที่ลดลงต่อเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นนั้นมีได้เป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรกรรม ครัวโคที่ครอบครัวของเกษตรกรยังมีความต้องการ และความต้องการนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง ในตอนหนึ่ง V. Chayanov กล่าวไว้ว่า^{๒๓}

"เราทราบว่าในรัสเซีย จีน อินเดีย และประเทศที่มีใช้ประเทศยุโรป และแม้แต่ประเทศยุโรปเอง ส่วนมากชาวนาก็มิได้คุ้นเคยกับชนิดของแรงงาน ผู้รับจ้าง และค่าจ้าง ถึงกระนั้นการวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจแต่ผิวเผินก็ยังแสดงว่าปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง มิได้สอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกเสมอไป"

นอกจากนั้นในการทำการเกษตรแบบครอบครัวของเกษตรกรนั้น ค่าจ้างแรงงานไม่สามารถคำนวณได้อย่างถูกต้องและเป็นกลาง Chayanov ยืนยันว่าจะสามารถ

^{๒๒} Chayanov, A.V. The Theory of Peasant Economy Richard D. Iewin, Inc., 1966.

^{๒๓} Chayanov, V. Ibid., p. 1

คำนวณได้ก็แต่รายได้รวมและค่าใช้จ่ายที่เป็นวัตถุเท่านั้น แต่ไม่ใช่ค่าจ้าง ทั้งนี้เพราะไม่มีการจ้างคนมาทำงาน แต่เป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความพยายามใด ๆ ที่จะคิดค่าจ้างออกมาเป็นตัวเลข ถือว่าเป็นการกระทำตามอำเภอใจ (arbitrary) และความต้องการที่เป็นตัวกำหนดความพยายามในการทำงานนั้น เป็นความต้องการร่วมกันของครอบครัว เกษตรกรหาใช้ความต้องการของใครคนหนึ่ง แต่ถ้ายกเว้นไม่ แนวคิดอันนี้ใกล้เคียงกับความต้องการทางสังคม (Social Needs) ที่ Boeke พบในคนตะวันออกเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เองที่ Chayanov จึงปฏิเสธการวิเคราะห์ตามทฤษฎีของชาวตะวันตก

ประการที่สาม เห็นได้ชัดว่า ชาวตะวันออกได้ถูกทำให้เป็นชาวตะวันตก (Westernized) ทั้งทางตรงและทางอ้อม นับตั้งแต่สมัยอาณานิคม เป็นต้นมา ชาวตะวันออกได้หันมามีความเชื่อในระบบเสรีนิยมและทุนนิยมจนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาทฤษฎีเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือแบบอื่นใดอีกต่อไป นอกจากแบบทุนนิยม ในขณะที่เดียวกันก็ถูกขูดรีด (Exploited) ตามแบบทุนนิยมไปด้วย ชาวตะวันออกได้พากันคิดเชื่อไวรัสอย่างใหม่ชนิดที่ไม่เคยมีมาก่อน ผู้คนมากมายต่างพากันออกไปรับเชื้อจากยุโรป และอเมริกา โดยทุนส่วนตัวบ้าง และโดยทุนของชาวตะวันตกในนามของความช่วยเหลือต่าง ๆ บ้าง เราได้เรียนรู้การใช้เหตุผล รู้จักทำการวิจัย ซึ่งบางครั้งก็กลายเป็นเครื่องมือของประเทศตะวันตก โดยมีได้ตั้งใจ เราเริ่มมีความนิยมวัตถุอย่างชาวยุโรปและอเมริกา รู้จักการบริโภคและใช้ชีวิตตามแบบอย่างของชาวตะวันตก รู้จักแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว รู้จักแสวงหากำไรและรู้จักขูดรีดได้อย่างมีประสิทธิภาพจากความแตกต่างระหว่างผู้ไม่รู้เท่าทันสภาพความเคลื่อนไหวของราคาในท้องตลาดและอื่น ๆ จิปาถะ กล่าวสั้น ๆ ก็คือ เราได้เรียนการเป็นนักขูดรีดที่สามารถ ซึ่งบางคนเมื่อได้ครุฑก็เรียนได้เก่ง เรียนได้เร็วสามารถไปไต่ไกลรามีพรสวรรค์มาแต่กำเนิด ฉะนั้นและอยู่ข้างสามารถเป็นอันมาก ในการขูดรีดประชาชนผู้โง่เขลาในประเทศของตนเอง ใช่แต่เท่านั้นยังนำ

วิธีการและค่านิยมของชาวตะวันตกมาเผยแพร่ต่อไปอีกด้วย หากตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในประเทศด้อยพัฒนา เช่น ในมหาวิทยาลัยของไทยเป็นต้น ก็จะพบว่าด้วยเป็นเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยมเกือบทั้งสิ้น ไม่มีเศรษฐศาสตร์สำหรับประเทศด้อยพัฒนา หรือเศรษฐศาสตร์ที่เป็นทางเลือกอย่างอื่นถึงมีก็มีแต่ชื่อแต่หาได้เปิดสอนไม่ ส่วนผู้ที่สอนเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมโดยอ้อมก็ไม่ว่าอะไรกับพาหะที่สามารถนำเชื้อไวรัสไปเผยแพร่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

๕.๒ ทฤษฎี Ecological Dualism

ทฤษฎีหลักที่เรากำลังพูดถึงเป็นทฤษฎีที่สอง คือ Ecological Dualism ของ Clifford Geertz ^{๒๔} ซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละระบบต่างก็มีลักษณะเฉพาะทางสังคมและเศรษฐกิจและเศรษฐกิจเป็นของตนเองอาจจะได้สมดุลย์ หรือไม่ก็ได้ สมดุลย์ก็ได้ ถ้าไม่ไ้สมดุลย์และมีการเปลี่ยนแปลงก็จะเปลี่ยนแปลงอยู่ภายในระบบของตัวเอง แต่โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปรวมกับระบบอื่นนั้นอยู่ห่างไกล เช่น มีการเปลี่ยนเทคนิคการผลิตให้ดีขึ้น แต่ก็อยู่ภายในระบบของตัวเองนั่นเอง ซึ่ง Geertz เรียกกระบวนการนี้ว่า Agricultural Involution ไม่ใช่ Evolution อย่างในตะวันตก ทั้งนี้เพราะ Evolution เป็นลักษณะความก้าวหน้าของตะวันตก หมายถึงการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการผลิต ที่ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของที่ดินและแรงงานสูงขึ้น ทำให้รายได้ต่อหัวสูงขึ้น แต่ Involution นั้นหมายถึงประสิทธิภาพในการผลิตของที่ดินสูงขึ้นแต่ถ้ายึดโดยรับเอาคนงานเข้ามาทำงานเป็นแบบการใช้แรงงานเข้มข้นมากขึ้น เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อหัวจะลดลง ส่วนผลผลิตส่วนเกินที่

^{๒๔} Geertz, Clifford. Agricultural Involution.
University of California Press, Berkeley. 1968

ได้จากการเกษตรก็จะลดลงด้วย อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นอันมาก

ตามทฤษฎีของ Clifford Geertz ซึ่งใช้อธิบายกรณีของประเทศอินโดนีเซีย กล่าวไว้ว่า อินโดนีเซียประกอบด้วย Ecological system สองระบบ คือ Java ระบบหนึ่ง และ Outer Islands อีกระบบหนึ่ง ลักษณะเฉพาะของระบบทั้งสองพอจะรู้ได้จากเนื้อที่ในการเพาะปลูก ความหนาแน่นของประชากรและการใช้ที่ดิน ซึ่งพอจะสรุปได้เช่นที่ปรากฏในตารางที่ ๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑

	รวม	Java	Outer Islands
เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)	๑,๕๐๐,๐๐๐	๑๓๐,๐๐๐	๑๒,๐๐๐,๐๐๐
เปอร์เซ็นต์	๑๐๐ %	๑๐ %	๕๐ %
ประชากร (ปี ๑๙๖๑)	๕๗	๖๓	๓๔
(ล้านคน)			
จำนวนประชากรต่อตารางกิโลเมตร	๖๐	๔๘๐	๒๔
การใช้ที่ดิน (เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่)			
เพาะปลูกโคตลอกปี		๗๐ %	๔ %
เกษตรกรรมในที่ลุ่ม			
(มีการชลประทาน)		๕๐ %	—
เกษตรกรรมในที่ดอน		—	๕๐ %
(ทำไร่เลื่อนลอย)			

ที่มา : สรุปจาก Geertz, C. Agricultural Involution, p. 12 - 15

เราจะพอมองเห็นได้ง่ายขึ้นถึงความแตกต่างของ Ecological Systems ทั้งสองระบบ จากตารางข้างบนนี้ นั่นคือ ระบบหนึ่งทำการเกษตรกรรมที่ทันสมัย มีการชลประทาน ส่วนอีกระบบหนึ่งนั้นล้าสมัย ทำไร่เลื่อนลอยต่างป่าเขาแล้วก็ทำการเพาะปลูกในที่ที่ไถแล้วทิ้งไว้ และเปลี่ยนที่ไปเรื่อย ๆ เมื่อชาวฮอลันดาเข้ามาราวกลางศตวรรษที่ ๑๗ นั้น ครั้งแรกก็สนใจแค่ Outer Islands โดยเฉพาะเกาะมะลักกา เพราะเป็นเกาะที่มีชื่อเสียงมากในเรื่องเครื่องเทศ แต่แล้วก็หันมาสนใจเกาะ Java และได้ตั้งมั่นขึ้นที่นั่น ต่อจากนั้นก็ตั้งหน้าตั้งตาขูดผลผลิตเกษตรจากชาวออกสู่ตลาดโลกอย่างเป็นล่ำเป็นสันเรื่อยมา แต่ยังคงรักษาโครงสร้างของสังคมเศรษฐกิจไว้เหมือนเดิม ระบบ Ecological system ทั้งสองระบบซึ่งมีอยู่ก่อนชาวฮอลันดาเข้ามานั้น ก็ยิ่งแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น เมื่อชาวไคโซเทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัยยิ่งขึ้น เนื่องจากการลงทุนของชาวฮอลันดาที่เข้ามาทำการผลิตเพื่อส่งออก แม้ว่าใน Outer Islands จะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในเรื่องเทคนิคการผลิต เช่น เริ่มมีการชลประทานในท้องที่บางแห่ง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับชาวแล้วยังล้าหลังมาก Geertz เขียนไว้ดังนี้

"วิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการรักษาชาวพื้นเมืองให้คงเป็นชาวพื้นเมืองไว้ต่อไป และในขณะเดียวกันก็ให้ทำการผลิตเพื่อส่งสินค้าไปขายในตลาดโลกด้วย ก็คือการจัดให้มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลกัน ซึ่งบางครั้งเรียกว่าโครงสร้างแบบทวิลักษณ์ (Dual) ในภาคที่ทำการส่งออก นั้นมีการบริหารงานตามแบบลัทธิทุนนิยม กล่าวคือ นายทุนเป็นผู้ควบคุมปริมาณการผลิตและกำหนดการใช้กระบวนการผลิต ส่วนในภาคเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศนั้น ประกอบด้วยครอบครัวเกษตรกร อุตสาหกรรมในครัวเรือนเล็ก ๆ และการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในขณะที่ภาคการผลิตเพื่อส่งออกขยายตัวเนื่องจากได้รับแรงจูงใจจากราคาสินค้าในตลาดโลกนั้น ภาคการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศจะหดตัว ที่ดินและแรงงานจะ

ถูกนำมาใช้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปขายในตลาดโลกมากขึ้น เช่น อ้อย ยาสูบ การแพ และอื่น ๆ ซึ่งแต่เดิมที่ดินและแรงงานเหล่านี้ใช้ในการปลูกข้าวและพืชอื่น ๆ ที่เป็นอาชีพหลัก หากภาคการผลิตเพื่อส่งออกลดลงเนื่องจากตลาดโลกตกต่ำ ภาคการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศจะเพิ่มขึ้น และประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นจะพยายามขมิบกเข่นผลิตสินค้าที่ใช้ยังชีพให้มากขึ้นเพื่อชดเชยกับรายได้เป็นตัวเงินที่ต้องเสียไป" ๒๕

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เรียกว่า Ecological Dualism นั้น แท้จริงแล้วก็เป็นเรื่องที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ในระบบทุนนิยมนั่นเอง นายทุนเหล่านี้ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ต้องการแสวงหากำไรสูงสุด และลดการขาดทุนให้น้อยที่สุดด้วยการผลักภาระต้นทุนหรือส่วนที่จะขาดทุนให้ผู้อื่นที่โง่เขลากว่า หรือมีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจ และการเมืองน้อยกว่าให้เป็นผู้รับเคราะห์ไป ดังนั้นจึงเห็นได้จากชาวชวา เป็นต้น ไม่ว่าราคาสินค้าในตลาดโลกจะผันผวนขึ้นลงเพียงไรก็ตาม ชาวชวาก็เหมือนจะเป็นผู้รับเคราะห์ทุกราวไป เพราะฉะนั้นจึงไม่แปลกใจที่ใน

สมัยนั้นต่างก็พุกกันมากกว่า สวัสดิภาพ (Welfare) ของชาวพื้นเมืองลดลง ๒๖

๒๖ G. Gonggrijp ได้พูดถึงสาเหตุที่ทำให้สวัสดิภาพของชาวพื้นเมืองลดลงไว้ถึง ๑๐ ประการ พอสรุปได้ดังนี้คือ ๑) ประชากรในชวามีมากทุนและที่ดินมีน้อย ผลผลิตไม่พอกับจำนวนผูบริโภคแต่ละคนจึงมีรายได้น้อย ๒) ปัจจัยการผลิตถูกใช้ไม่เต็มที่เพราะขึ้นอยู่กับความจำกัดของความต้องการ ความรุนแรงของดินฟ้าอากาศ โรคภัยไข้เจ็บและการขาดอาหารและโภชนาการของประชาชน ๓) ประชาชนไม่รู้จักเพิ่มพูนรายได้ของคนด้วยการรวมกำลังกันตั้งเป็นสมาคมแรงงานและใช้วิธีการสหกรณ์ ๔) รายได้ถูกกลดลงเพราะระบบการจ่ายเงินล่วงหน้า (advanced system) ๕) ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลอาณานิคมรวมทั้งการทำสงครามอื่น ๆ เช่น Achin war (๑๘๗๓-๑๙๐๓) ซึ่งคิดเป็นมูลค่ามหาศาล ตกเป็นภาระของชาว ๖) กำไรส่วนใหญ่อันเกิดแต่อุตสาหกรรมโดยชาวต่างประเทศ ถูกระบายออกนอกประเทศ การเก็บภาษีอันเกิดแต่กำไรเหล่านั้นก็ล้มเหลว นอกจากนั้นชาวยุโรปและชาวพื้นเมืองที่ร่ำรวยก็เสียภาษีน้อยมาก ๗) ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๖๗-๑๘๗๗ ได้มีการย้ายเงินจำนวน ๑๕๑ ล้านกิลเดอร์ ไปเข้าท้องพระคลังของเนเธอร์แลนด์ ๘) เนื่องจากราคาน้ำตาลในปี ๑๘๘๔ ตกต่ำและอ้อยเป็นโรค Serai ทำให้รัฐบาลอาณานิคมหันมาใช้นโยบายค่าแรงต่ำ ค่าเช่าต่ำ และเนื่องจากได้กำไรน้อยจึงทำให้การลงทุนของชาวฮอลันดาในอินโดนีเซียลดลง ๙) ใช้แต่ราคาน้ำตาลจะตกต่ำเท่านั้น ราคาผลผลิตอื่น ๆ ก็ตกต่ำด้วย เพราะชาวในช่วง ๑๘๗๓-๑๘๘๕ ขึ้นอยู่กับมาตรฐานทองคำ แนวโน้มของราคาสินค้าต่ำลง และ ๑๐) ในช่วงเดียวกันนี้ ชาวพื้นเมืองถูกเก็บภาษีไว้สำหรับอนาคตด้วยการสร้างถาวรวัตถุหลายอย่างเช่น ถนนหนทาง สะพานข้ามคูคลอง และอื่น ๆ โดยการเกณฑ์แรงงานและการใช้เงินที่หาได้ในขณะนั้น (มิใช่จากเงินกู้) ทั้งหมดนี้ มีส่วนทำให้สวัสดิภาพของชาวพื้นเมืองลดลง เช่นที่กล่าวถึงกันทั่วไปแม้ในรัฐสภาของเนเธอร์แลนด์เอง อยู่ใน Marie, Van A. (ed) Indonesia Economics: The Concept of Dualism in Thoery and Policy The Hague. W. Van Hoeve Publishers Ltd., 1966

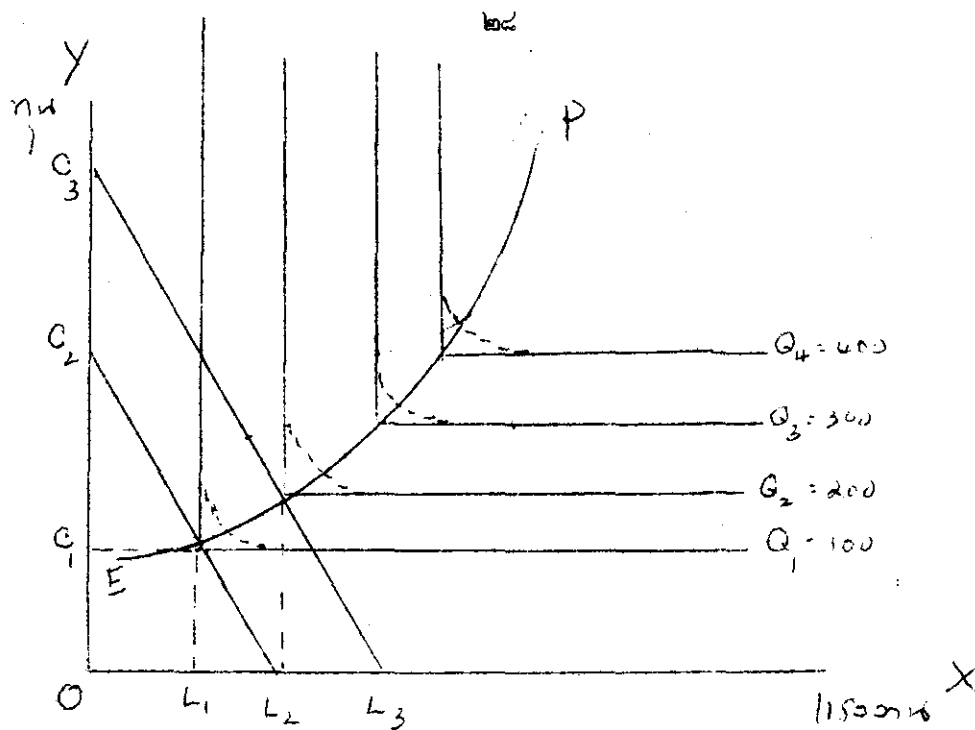
๕.๓ ทฤษฎี Technological Dualism

ทฤษฎีทวิลักษณ์ ทฤษฎีที่สาม คือ Technological Dualism ของ Benjamin Higgins ^{๒๓} ซึ่งจะช่วยอธิบายปัญหาเรื้อรังที่ลุ่มปัญหาหนึ่งของประเทศด้อยพัฒนาได้บ้างไม่มากนักน้อย นั่นคือ ปัญหาการมีงานทำและการว่างงานในประเทศด้อยพัฒนา Higgins ใช้แนวในการวิเคราะห์ปัญหาของ Eckause ^{๒๔} ในการสร้างทฤษฎีของเขาขึ้นมา ซึ่งในระบบของ Higgins แบ่งออกเป็นสองภาค คือ ภาคที่ก้าวหน้า กับภาคที่ล้าหลัง โดยมีปัจจัยการผลิตแต่สองอย่างคือแรงงานกับทุน อันภาคที่ก้าวหน้าประกอบด้วยการทำโรจนาคีใหญ่ เหมือนแร่ น้ำมัน หรือการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อื่น ๆ ซึ่งผลผลิตที่ได้ออกมานั้นเกิดจากการใช้เทคนิคการผลิตแบบทุนเข้มข้น และแรงงานแต่น้อย สัมประสิทธิ์ของเทคนิคการผลิต (Technical Co-efficient) ต่ำที่ นั่นคือ สัดส่วนของปัจจัยการผลิตระหว่างแรงงานกับทุนอยู่ในอัตราคงที่ ตลอดทุกระดับของผลผลิต ผลผลิตจะเพิ่มขึ้น ก็แต่การเพิ่มของทุนและแรงงานในอัตราส่วนที่คงที่เท่านั้น โดยมีข้อสมมติฐานว่า การทดแทนกันระหว่างแรงงานกับทุนนั้นทำไม่ได้

เมื่อโอกาสในการทดแทนของปัจจัยการผลิตระหว่างทุนกับแรงงานอยู่ในขอบเขตอันจำกัดตายตัว ปัญหาการว่างงานก็เกิดขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวอาจอธิบายได้โดยรูปที่ ๑ ข้างล่างนี้

^{๒๓} Higgins, B. Economic Development W.W. Norton & Company Inc., New York 1959

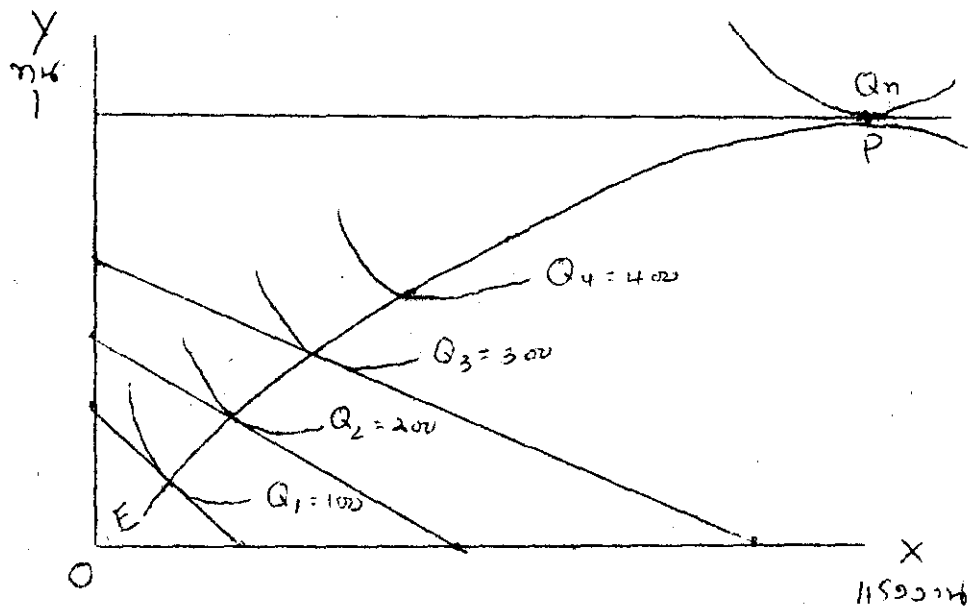
^{๒๔} Eckaus R.S. The Factor Propotion Problems in Underdeveloped Areas AER Vol. 45 Sept. 1955 pp. 539-565

รูปที่ ๑. ภาควัตถุศาสตร์

จากรูปที่ ๑ แสดงให้เห็น Production Function ในภาค
 วัตถุศาสตร์ OY แทนปริมาณของทุน (K) ในเมือง OX แทนปริมาณของ
 แรงงาน Q_1, Q_2, Q_3, Q_4 คือ Isoquants แสดงถึงการใช้จ่าย
 การผลิตสองอย่างคือ ทุนกับแรงงานในอัตราส่วนที่คงที่ ในแต่ละระดับของการผลิตจาก
 $Q_1 = 100$ หน่วย ไปจนถึง $Q_4 = 400$ หน่วยของผลผลิต ในเมื่อ
 สัมประสิทธิ์ทางเทคนิคคงที่ ผลผลิต Q_1 จะใช้ทุน C_1 หน่วย และแรงงาน L_1
 หน่วย ถึงจะมีแรงงาน L_1, L_2 ก็ไม่ช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เว้นเสียแต่ว่าทุน
 จะเพิ่มขึ้นด้วยในอัตราส่วนที่คงที่ดังกล่าวแล้วเท่านั้น หากเทคนิคที่ใช้เป็นแบบทุนเข้มข้น
 (Highly Capital - intensive technique) โอกาสที่คนงานที่มีอยู่อย่าง
 เหลือเฟือจะไถ่ถอนในภาควัตถุศาสตร์ ย่อมมีน้อยเป็นธรรมดา EP คือเส้นทาง
 ในการขยายการผลิต (expansion path) คงจะเห็นได้ว่า การจ้างงานตามเส้นทาง
 ที่ว่านี้เพิ่มขึ้นน้อยมาก

ส่วนภาคที่ล้าหลัง ซึ่งได้แก่ภาคเกษตรกรรมนั้นมีสัมประสิทธิ์ทางเทคนิค ระหว่างแรงงานกับทุนซึ่งหมายถึงที่ดินอันได้ปรับปรุงแล้วคือนั้น หาได้จำกัดตายตัว ไม่ แต่สามารถแปรเปลี่ยนไปตามความจำเป็น และตามทรัพยากรที่มีว่างอยู่ ดังนั้น การผลิตในภาคนี้จึงสามารถทำได้ด้วยเทคนิคต่าง ๆ และด้วยองค์ประกอบระหว่างทุน กับแรงงานในรูปและสัดส่วนต่าง ๆ กัน ดังรูปที่ ๒ ข้างล่างนี้ คือ

รูปที่ ๒ ภาคเกษตรกรรม

จะเห็นว่า เทคนิคที่ใช้ภาคเกษตรกรรม ซึ่งหมายถึงการเกษตร ศิลปหัตถกรรม และอุตสาหกรรมขนาดเล็กในครัวเรือนนั้น เป็นแรงงานเข้มข้น (Labour Intensive Technique) หากต้องการผลิตเพิ่มขึ้นก็ย่อมต้องการแรงงานในอัตราส่วนที่สูงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเข้าใกล้จุด P ในผลิต Q_n ซึ่งเป็น จุดที่ ที่ดินก็ ๆ อันอุดมสมบูรณ์ถูกนำมาใช้หมดแล้ว

นอกจากนั้น Echause ยังได้เตือนไว้ว่า หากอัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าอัตราการสะสมทุนแล้วจะทำให้มีการว่างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งก็น่าเป็นไปได้สำหรับประเทศด้อยพัฒนามาบางประเทศและในบางช่วงโดยเฉพาะเมื่ออัตราขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และถ้ามีความกดดันจากสภาพแรงงาน หรือแรงงานไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ หรือกฎหมายที่ออกใช้บังคับโดยรัฐบาล และตลาดแรงงานไม่สมบูรณ์อันเป็นเหตุทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานคงไว้ในระดับที่สูงแล้ว จะทำให้สถานการณ์เกี่ยวกับการว่างงานเลวร้ายหนักขึ้น

ส่วน Higgins ได้ยืนยันไว้ในที่อื่นว่า ^{๒๔} Technological Dualism นี้จะปรากฏในประเทศด้อยพัฒนาส่วนมากที่มีสองภาคดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แท้จริงแล้ว สัมประสิทธิ์ทางเทคนิค ในภาคอุตสาหกรรมนั้น มิได้ตายตัวเสียทีเดียว คือมีความยืดหยุ่นอยู่บ้างเล็กน้อย ดังจะเห็นได้จากจุดไขปล้ำในรูป ถ้าหากจะขยายขยายโดยใช้แรงงานให้มากขึ้นก็ย่อมจะทำให้ได้อยู่มาก แต่นั่นแหละ นายทุนยอมชอบที่จะใช้เทคนิคการผลิตที่ให้กำไรสูง ครอบงำได้เขาได้เปรียบคู่แข่งและมีอำนาจต่อรองสูง เช่น ใช้อำนาจผูกขาด แม้เทคนิคจะล้าสมัยในสายตาของคนอื่น ก็ยากที่จะให้เขาเปลี่ยนเทคนิคการผลิตเพื่อให้เหมาะสมกับทรัพยากรของประเทศด้อยพัฒนาที่มีอยู่ เช่น ทรัพยากรมนุษย์เป็นต้น เพราะจุดมุ่งหมายหลักของเขาต้องการแสวงหากำไรมิใช่ทำธุรกิจเพื่อให้คนมีงานทำหรือเพื่อการกุศล เพราะฉะนั้นจึงออกจะหวังอะไรไม่ไค้มากนักจากนายทุนที่มุ่งแสวงหาแต่กำไร และถ้ารัฐบาลอยู่ในกระเป๋านายทุนควยแล้วยอมจะหมดหนทางเอา-ที่เดียว เพราะรัฐบาลประเภทนี้อาจทำอะไรได้ตั้งร้อยอย่างเพื่อ Suppress ผู้ใช้แรงงานแต่จะไม่แตะต้องพวกนายทุนที่นำเอาเทคนิคการผลิตแบบทุนเข้มข้นมาใช้โดยยก

^{๒๔} Higgins, B. "Southeast Asian Societies: Dual or Multiple Journal of Asian Studies No. 3 May 1964 pp. 425 - 427.

เอาลัทธิเสรีนิยมของอคมฺสมิท เมื่อ ๒๐๐ กว่าปีมาแล้วนั่นเอง ขึ้นมาเป็นข้ออ้าง

๕.๔ ทฤษฎี Labour Surplus

๕.๔.๑ ทฤษฎีของ Arther Lewis

ในที่สุดเราก็มารู้ถึงทฤษฎีทวิลักษณ์อีกทฤษฎีหนึ่ง ในการสำรวจครั้งนี้ ซึ่งจะเป็นทฤษฎีที่รัฐบาลประเทศด้อยพัฒนาใช้เป็นข้ออ้างได้อย่างดี ในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในภาคที่ล้าหลังและพอยังชีพอยู่ได้ไปพัฒนาภาคของนายทุน เช่น เงินออม ถ้ามี แต่ที่สำคัญที่สุดคือ แรงงานที่เข้าใจว่ามีอย่างเหลือเฟือเพื่อหังที่เป็นแรงงานราคาถูก และที่เป็นมันสมองของภาคที่ล้าหลัง ทฤษฎีนี้ดูไปก็เหมือนกับว่ามีเจตนาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับทฤษฎี Technological Dualism ของ Higgins และ Echausse และมีข้อโคหลายข้อเหมือนสวมหมวกหลายใบ ฉะนั้น สำหรับ Arther Lewis เขาใช้ชื่อว่า Economic Development with Unlimited Supply of Labour แต่กับ Fei & Ranis เขาใช้ชื่อว่า Development of the Labour Surplus Economy แต่โดยเนื้อแท้และหลักการแล้วเป็นอย่างเดียวกันคือ นำทรัพยากรในภาคที่ยากจนอยู่แล้วประคามี มาให้กับภาคที่ร่ำรวย ต้นคิดคือ Arther Lewis ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาทฤษฎีของเขาวามีเนื้อแท้เป็นอย่างไร

ตามทฤษฎี Arther Lewis แบ่งสังคมเศรษฐกิจออกเป็นสองภาคคือ ภาคที่พอยังชีพอยู่ได้ (Subsistence Sector) กับภาคนายทุน (capitalist sector) แต่ตามทฤษฎีของ Fei & Ranis นั้น ภาคที่พอยังชีพอยู่ได้และภาคนายทุนของ Lewis ก็คือภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมของ Fei & Ranis นั่นเอง เราจะได้ศึกษาลักษณะถึงทฤษฎีของ Fei & Ranis ในตอนหลัง

ส่วนภาคนายทุนตามความหมายของ Lewis เขาหมายถึงภาคที่มี การใช้สินค้าทุน โดยเสียค่าใช้จ่ายในการใช้สินค้าทุนเหล่านั้น แต่นายทุน และว่าจ้าง แรงงานทำการผลิตโดยแสวงหากำไรสูงสุดตามแบบของลัทธิทุนนิยมทั้งหลาย ส่วนภาค เศรษฐกิจที่พออยู่พอกินได้ นั้น หมายถึงส่วนต่าง ๆ ของสังคมและเศรษฐกิจที่มีได้มีการ ใช้สินค้าทุน ได้แก่ การทำเกษตรกรรมขนาดเล็กสำหรับครอบครัว และทำกิจกรรมแบบ กึ่งเคมอื่น ๆ ที่สืบทอดกันมา ผลผลิตต่อหัวต่ำกว่าที่ได้จากภาคนายทุน ประสิทธิภาพใน การผลิตของแรงงานต่ำ หรือเป็นศูนย์ หรือต่ำกว่ารายเฉลี่ย Lewis ได้บรรยาย สภาพทวิลักษณ์ของสังคมเศรษฐกิจไว้ดังนี้

"เราพบว่าเมื่ออุตสาหกรรมอยู่สองสามแห่งที่ใช้ทุนมาก เช่น เหมืองแร่ และไฟฟ้า เคียงข้างไปกับการใช้เทคนิคการผลิตแบบกึ่งเคมที่สุด มีร้านค้าที่ทันสมัยอยู่ ไม่นานก็เห็นท่ามกลางชาวไร่ชาวนาเป็นจำนวนมาก แต่นอกจากชีวิตทางเศรษฐกิจแล้ว เรายังพบความแตกต่างกันอีก คือ มีบ้านเมืองที่ทันสมัยอยู่สองสามแห่ง ซึ่งประกอบ ด้วยสถาปัตยกรรมอันประณีตที่สุด มีน้ำประปา การคมนาคม และอื่น ๆ ซึ่งประชาชน พวกหนึ่งไหลเข้ามาจากหมู่บ้าน และเมืองอื่นซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นอีกโลกหนึ่งต่าง- หาก นอกจากนั้นก็ยังพบความแตกต่างกันในระหว่างผู้คนอีกด้วยกัน คือระหว่างชาว- พื้นเมืองจำนวนน้อยที่แต่งกายแบบชาวตะวันตกเต็มที่ พูดภาษาตะวันตก ชื่นชมโสมนัส กับ Beethoven, Mill, Marx หรือแม้ Eistein กับประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งดำรงชีวิตราวกับอยู่อีกโลกหนึ่งทีเดียว" ๓๐

Lewis พบแหล่งที่จะได้แรงงานมาใช้ในการพัฒนาภาคนายทุน
๔ แห่งด้วยกันคือ

๓๐ Lewis, A. "Economic Development with Unlimited Supplies of Labour" The Manchester School of Economic and Social Studies Vol. 22 1954 pp. 147

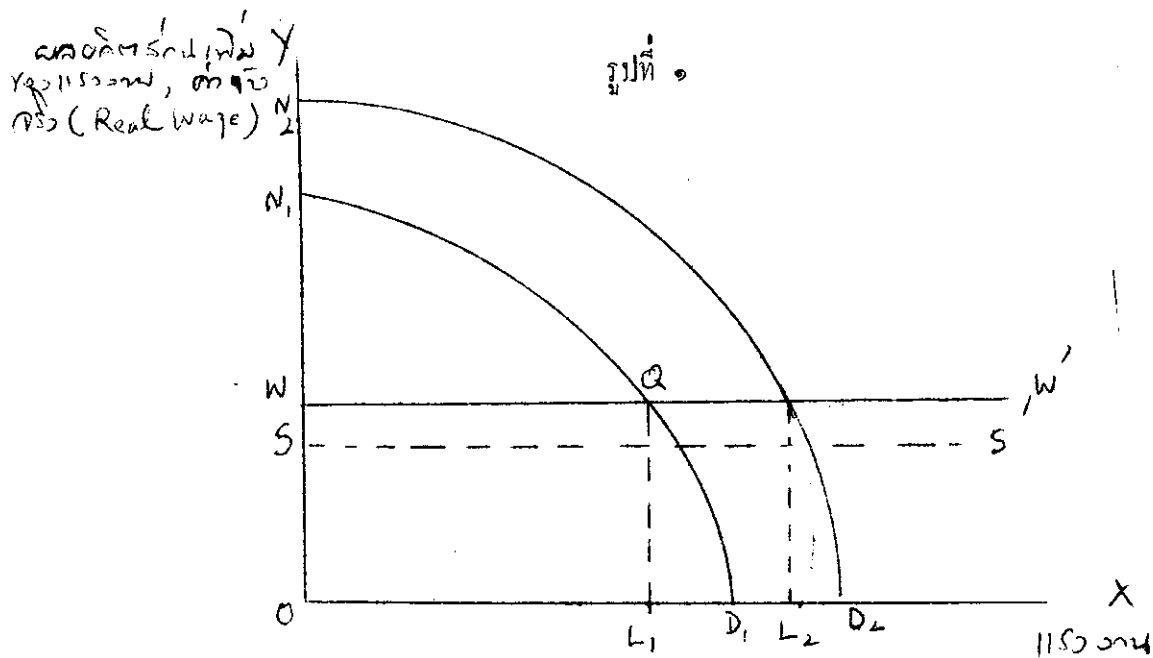
๑. แรงงานจากสตรีในครัวเรือน
๒. แรงงานที่ได้จากการเพิ่มของประชากร เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ อัตราการตายลดลง แต่อัตราการเกิดยังสูงอยู่
๓. แรงงานที่ได้จากการว่างงาน เนื่องจากการใช้เทคนิคการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูง กลายเป็นกองทัพสำรองแรงงาน (Researved Army) ตามความหมายของ Marx และ
๔. การเคลื่อนย้ายแรงงานราคาถูกจากภาคที่พอยังชีพอยู่ได้ หรือจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่อพยพเข้ามาในกรณีของประเทศเปิด

แรงงานที่จะได้เหล่านี้มิได้จำกัดอยู่แต่ในชนบท หรือในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น แม้ในภาคจิปาละ (Informal Sector) ก็มีเช่นกัน และมีจำนวนมากด้วย เขาเขียนไว้ดังนี้

"ภาคที่ใหญ่มีคนมากอีกแห่งหนึ่ง ก็คือ งานจิปาละทั้งหลายได้แก่คนงานตามท่าเรือ คนหนุ่ม ๆ ผู้ซึ่งตรูกันออกมาขอตัวกระเป๋ากินทางให้ คนทำสวน และอื่น ๆ งานเหล่านี้มีคนเกินต้องการหลายเท่า แต่ละคนทำมาหาเงินน้อยมากจากงานที่ได้ทำเป็นครั้งคราว..... เป็นการยากที่จะเชื่อได้ว่านายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้เกินกว่าผลผลิตต่อคนที่เพิ่มขึ้น ภาคที่สำคัญที่สุดของงานเหล่านี้ คือ ภาคในครัวเรือน.... เหตุผลก็คือในประเทศที่มีประชากรล้นหลามนั้น ความหลักจรรยาบรรณในทางพฤติกรรมที่ก่อรูปของมันเองมีอยู่ว่า แต่ละคนจะต้องจ้างคนทำงานให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จึงจะเป็นการดีความมีหน้ามีตาในสังคมทำให้คนต้องมีคนใช้ และเจ้าขุนมูลนายที่ใหญ่โต อาจเลี้ยงคนไว้เป็นกองทัพ ซึ่งที่จริงแล้วก็ไม่ได้ทำให้เขาสิ้นเปลืองมากขึ้นอีกก็มากนัก.....องค์การธุรกิจในประเทศก็พัฒนาส่วนมากได้จ้างคนนำสารไว้จำนวนมาก ซึ่งมีส่วนช่วยงานน้อยมาก ท่านจะเห็นเขานั่งอยู่ข้างนอกประตูสำนักงาน เตรีงเตร

อยู่ตามสนามหญ้า" ๓๑

ด้วยเหตุนี้เขาจึงมีข้อสมมติฐานว่า แรงงานในภาคที่พออยู่ชัพออยู่ได้นั้นมีไม่จำกัดและเริ่มกระบวนการจัดสรรแรงงานที่มีอยู่อย่างเหลือเฟือเพื่อเหล่านี้เสียใหม่ โดยโยกย้ายไปสู่ภาคนายทุน เขาเรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยรูปที่ ๑ ข้างล่างนี้

จากรูปที่ ๑ เราจะเห็นว่า แกน X วัดปริมาณของแรงงานส่วนแกน Y วัดประสิทธิภาพของแรงงานที่เพิ่มขึ้น และวัดค่าจ้างแรงงานด้วย เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า OW คือค่าจ้างแรงงานจริง (Real Wage) ของผู้ที่ทำงานในภาคนายทุน ซึ่งเขาถือว่าควรจะต้องสูงกว่าค่าจ้างแรงงานจริงในภาคพออยู่ชัพออยู่ได้ (OS) ประมาณ

๓๐ % ทั้งนี้โดยเหตุผลหลายประการ เช่น ค่าครองชีพในภาคนายทุนสูงกว่า และเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แรงงานโยกย้ายเข้ามาทำงานในภาคนายทุนด้วย เนื่องจากแรงงานมีไม่จำกัด เส้น WW' จึงเป็นเส้น Supply ของแรงงานที่มีความยืดหยุ่นเต็มที่ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเส้น WW' เป็นเส้นขนานกับแกนอนเรื่อยไป $N_1 D_1$ แสดงประสิทธิภาพในการผลิตของแรงงานในภาคนายทุน ซึ่งจะลดลงตามปริมาณแรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยมีข้อสมมติว่าสังคมมีทุนอยู่จำนวนหนึ่ง ณ จุดเริ่มต้นไม่มากนัก และในการผลิตนั้นมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดตามลัทธิทุนนิยม ไม่ว่าจะเป็น Classic หรือ Neo classic ก็ตาม ส่วนแรงงานถึงจะน้อยอย่างเหลือเฟือก็ตาม แต่นายทุนจะจ้างงาน ณ จุดที่ผลผลิตส่วนเพิ่ม (Marginal Product) เท่ากับต้นทุนต่อแรงงานที่เพิ่มขึ้น (Marginal cost) คือค่าจ้างแรงงานนั่นเอง ดังนั้นปริมาณแรงงานที่มีการจ้างงานตามนี้ก็จะเท่ากับ OL_1 เท่านั้น ผลผลิตทั้งหมดคือ $OL_1 QN_1$ จะถูกแบ่งเป็นค่าจ้างแรงงานส่วนหนึ่ง คือ $OL_1 OW$ และกำไรสำหรับนายทุนอีกส่วนหนึ่ง คือ $W Q N_1$ นอกจากนั้นเขายังถืออีกด้วยว่า นายทุนจะใช้กำไรที่ได้นั้นเองลงทุนเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้ประสิทธิภาพสูงขึ้นดังจะเห็นได้จากเส้นประสิทธิภาพการผลิตที่เคลื่อนไปทางขวามือเป็น $N_2 D_2$ โดยมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นอีก $L_1 L_2$ กระบวนการจะเป็นดังนี้เรื่อยไป อันเป็นหัวใจในทฤษฎีของเขาที่เขาเรียกว่ากระบวนการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือกระบวนการในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั่นเอง

แต่ A.B. Jacobs

๓๒

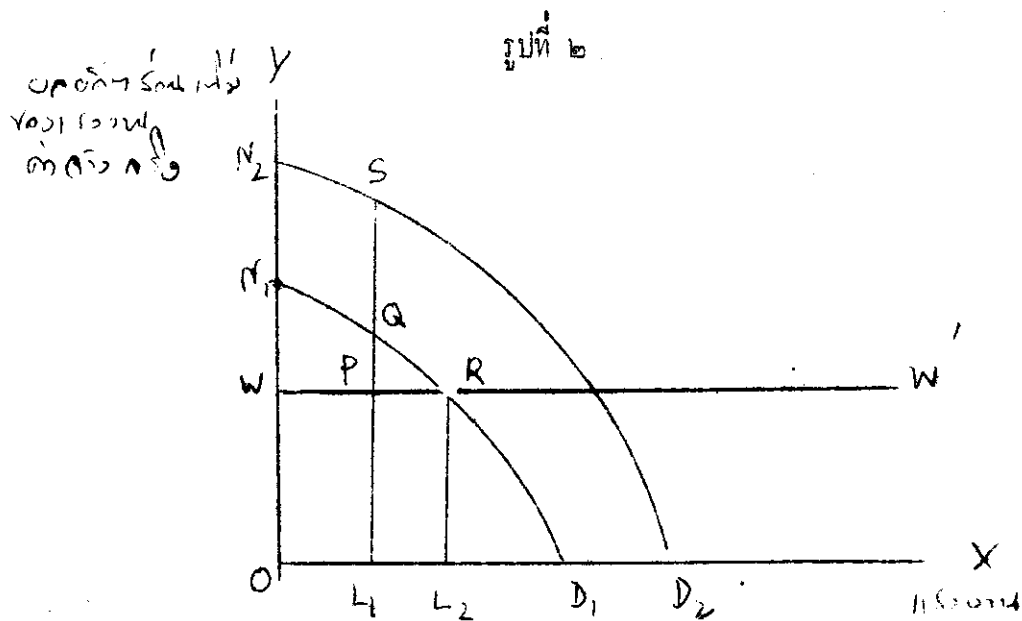
ไม่เห็นด้วยกับข้อสมมติ-

ฐานบางประการตามทฤษฎีของ Lewis

โดยชี้ให้เห็นว่า ข้อสมมติฐานที่ว่านายทุน

^{๓๒} Jacobs, A.B. "Growth with Exploitation : A Note on the Lewis Model" The South African Journal of Economics Vol. 46 No. 3 Sept., 1978 pp. 282 - 286

ซึ่งแสวงหากำไรสูงสุดจะลงทุนจ้างคนงาน ณ จุดที่ $MP = MC$ นั้น เป็นกรณีพิเศษทำให้ดูเหมือนกับไม่มีการชดเชยผู้ใช้แรงงานแต่อย่างใด เพราะถ้าจะพิจารณาตามตัวอักษรแล้ว ก็หมายความว่าผลผลิตของคนงานที่เพิ่มขึ้นแต่ละคนจะเท่ากับรางวัลที่เขาได้รับเสมอไป อันเป็นการปฏิเสธปัญหาและโอกาสที่จะมีการชดเชยผู้ใช้แรงงานออกไปโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นการสะสมทุน ยังถือว่าก่อให้เกิดการจ้างงานเป็นอัตโนมัติอีกด้วย โดยนัยของข้อสมมติฐานดังกล่าว Jacobs ชี้ให้เห็นว่านายทุนจะต้องมี Wage Fund คือทุนค่าจ้างจำนวนมากพอที่จะจ้างคนงานได้ถึงจุดที่ $MP = MC$ อันเป็นข้อสมมติฐานตามแนวความคิดทางทฤษฎี Neo classic แต่ Jacobs แย้งว่าข้อสมมติฐานเช่นนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นจริงเสมอไป โดยยกเอาข้อโต้แย้งของ Ricardo ขึ้นมาสนับสนุนว่า ปริมาณการจ้างงานจะมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับขนาดของ Wage Funds ซึ่งมีโดยจำกัด เพราะฉะนั้นเมื่อนำสมมติฐานของ classics มาใช้กับทฤษฎีของ Lewis จึงอาจได้รูปที่ต่างออกไปดังรูปที่ ๒ ข้างล่างนี้คือ

เมื่อ Wage Funds มีจำกัด (หรืออาจจำกัดด้วยความพอใจ ค่าที่มีอำนาจผูกขาดอยู่ในมือก็ได้) ทำให้นายทุนจ้างงานสมมติว่า ณ ปริมาณ OL_1 ดังในรูปที่ ๒ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่า ผลผลิตต่อหัวของแรงงานสูงกว่าค่าจ้างหรือรางวัลที่ได้รับจากการจ้างงานคือ PQ และนี่คือจุดที่มีการชุกคริกผู้ใช้แรงงานเกิดขึ้น หากวิเคราะห์ตามนัยนี้ต่อไป ในช่วงที่สองในผลผลิตทั้งหมด N_1 OL_1 N_1 W P Q จะเป็นผลผลิตส่วนเกินที่เหลือจากจ่ายให้เป็นค่าจ้างแรงงานแล้วเท่ากับ OL_1 PW ส่วนนี้จะตกแก่ นายทุนในรูปของกำไร ถ้าหากเป็นไปตามข้อสมมติของ Lewis คือนำส่วนนี้ไปลงทุนต่อไป นายทุนจะต้องตัดสินใจเลือกเอาว่า จะใช้จ่ายไปในการจ้างงานเพิ่มขึ้นหรือว่าจะขยายการสะสมทุนให้มากขึ้น ซึ่งตามวิสัยของนายทุนผู้แสวงหากำไรสูงสุดแล้ว การคงจำนวนคนงานไว้เท่าเดิม แต่เพิ่มสินค้าทุนให้มากขึ้นจะทำให้ได้กำไรมากกว่า เพราะผลผลิตของคนงานจะสูงกว่าค่าจ้างที่ได้รับเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นทางเลือกนี้จึงน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าในสายตาของนายทุนผู้แสวงหากำไรสูงสุด แต่ในกรณีนี้ก็สุดซัดไปอีกทางหนึ่งเหมือนกัน ความจริงน่าจะเป็นสถานการณ์ที่อยู่ระหว่างกลางของทั้งสองฝ่าย คือใช้ทุนอย่างเข้มข้น โดยมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ก็ไม่มากตามข้อสมมติฐานของ Lewis ที่ว่าจะจ้างงานจนถึงขั้นที่ว่า $MP = MC$ ดังกล่าว

นอกจากนั้น Jacobs ยังได้ตั้งข้อสังเกตไว้อีกสองประการที่น่าสนใจ คือ

ประการที่หนึ่ง การชุกคริกนั้น ใช้ว่าจะไปไปไม่ได้แต่ยังใช้เป็นเหตุผลในการแสวงหากำไรสูงสุดอีกด้วย

ประการที่สอง การสะสมทุนอาจมีได้เรื่อยไป หากที่สุ่มมีได้ ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการขยายการจ้างงาน ข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า การเจริญเติบโตโดยมีการชุกคริกนั้นทำได้เร็วกว่าการเติบโตโดยไม่มีการชุกคริกและปัญหาเรื่องสังคมทวิลักษณ์ก็อาจบิ่คเชื้อหรือถึงกับรุนแรงหนักขึ้น จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั่นเอง แทนที่จะหมดไปเพราะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นที่ Lewis คิดว่าจะสามารถทำได้ด้วยการดึงเอาภาคที่พอยังชีพอยู่ได้มารวมกับภาคนายทุน

๕.๔.๒ ทฤษฎี Fei & Ranis

ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าทฤษฎีของ Fei & Ranis ^{๓๓} นั้น เป็นทฤษฎีที่มีหลักการอย่างเดียวกันกับทฤษฎีของ Arther Lewis ในข้อที่นำทรัพยากรซึ่งอาจหลงเหลืออยู่และกำลังคน ซึ่งมีมากเกินไปจากภาคเกษตรกรรมไปใช้พัฒนาภาคอุตสาหกรรม อันจะทำให้นายทุนอุตสาหกรรมมีกำไรอย่างมากมาย จากแรงงานราคาถูกตามหลัก Supply & Demand ในลัทธิเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม อันการถ่ายเททรัพยากร กำลังคน และผลผลิตส่วนเกินออกไปจากภาคที่ยากจนแทนที่จะนำเข้ามาเป็นเวลานาน และเรียกกระบวนการนั้นว่าเป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงไม่น่าแปลกใจที่ว่า ทำไมยิ่งเร่งรัดพัฒนามากขึ้นเท่าไร ชาวนาหรือเกษตรกรจึงยากจนลงเท่านั้นตามเวลาที่ผ่านไปและช่องว่างระหว่างรายได้กลับยิ่งห่างกันออกไปทุกทีแทนที่จะแคบลง

อนึ่ง หากจะมีความแตกต่างกันอยู่บางระหว่างทฤษฎีของ Lewis กับทฤษฎีของ Fei & Ranis ก็คงจะเป็นในรายละเอียดบางประการที่ Fei & Ranis ได้นำเสนอคุณสมบัติจริงมากขึ้น เช่น แทนที่เส้น Supply แรงงานจะเป็นเส้นขนานกับแกน X ไปตลอดทั้งเส้นตามทฤษฎีของ Lewis ซึ่งแสดงว่ามีแรงงานไม่จำกัดแต่ในทฤษฎีของ Fei & Ranis นั้นจะขนานกับแกน X อยู่ชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ซึ่งหมายถึงแรงงานส่วนเกินที่มี $MPP_L = 0$ หลังจากนั้นแล้ว เส้น Supply ก็กล่าวจะเริ่มชันสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นต้น นอกจากนั้น Fei & Ranis ได้แสดงด้วยภาพอย่างฉลาด ทำให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาคเกษตร-

^{๓๓} Fei, John C.H. and Ranis, Gustav. Development of The Labour Surplus Economy Yale University. Richard D. Irwin, Inc., Illinois 1964

สังคมทวิลักษณ์ในทัศนะของ Fei & Ranis คือสังคมที่ประกอบด้วย ภาคเกษตรกรรม (รูปที่ ๑) และภาคอุตสาหกรรม (รูปที่ ๒) ภาคเกษตรกรรมเป็น ภาคที่พอยังชีพอยู่ได้โดยทุกคนมีรายได้เท่ากับผลผลิตเฉลี่ย เป็นภาคที่ค่อนข้างใหญ่ แต่ ไม่ใคร่จะเจริญก้าวหน้าเท่าไรนัก เนื่องจากที่ดินมีจำกัด (รูปที่ ๑ a) และเทคนิค การผลิตคงที่ แต่มีประชากรล้นหลามทำให้เกิดการลดน้อยถอยลงในการผลิต (รูปที่ ๑ b) แสดงผลผลิตรวมโดยแบ่งออกเป็น ผลผลิตเฉลี่ยซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ Wage Funds ทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตและผลผลิตส่วนเกินซึ่งอาจเป็นเงินออมหลงเหลืออยู่ ในภาคเกษตรกรรม ส่วนรูปที่ ๑ c แสดงให้เห็นถึงเส้น MPP_L ที่ลดลงโดย- ลาดับ จากสูงกว่าค่าจ้าง (คือผลผลิตเฉลี่ย) เท่ากับค่าจ้างน้อยกว่าค่าจ้างและในที่สุด เป็นศูนย์ รูปที่ ๑ a, b, c นี้ แสดงให้เห็นตรงกันคือ แรงงานที่มีอยู่อย่างเหลือ- เพื่อ โดยเฉพาะแรงงานส่วนเกินที่มี MPP_L เป็นศูนย์ ทำให้มองเห็นได้อย่างชัด- เจนว่า ทรัพยากรที่จะย้ายถ่ายเทไปใช้ในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมนั้นมีอะไรบ้าง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. ผลผลิตส่วนเกินซึ่งอาจเหลือเป็นเงินออมที่อาจนำไปลงทุนร่วมกับ นายทุนอุตสาหกรรมได้ส่วนหนึ่งก็จะเห็นได้จากรูปที่ ๑ b ที่แลเงาไว้ นอกจากนั้น ก็เป็นอาหารที่ใช้เลี้ยงคนงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เหมือนหนึ่งว่า คนงาน เหล่านั้นได้นำคิควัวไปควยจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับผลผลิตเฉลี่ยของแต่ละคน

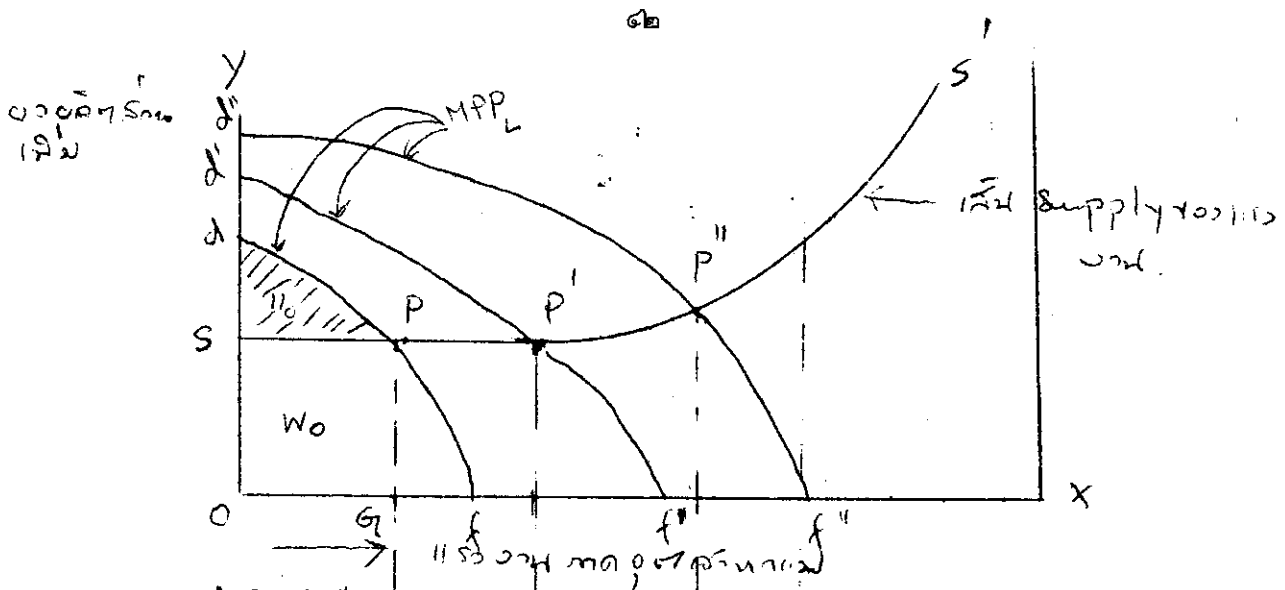
๒. แรงงานจากภาคเกษตรกรรม ซึ่ง Fei & Ranis ประมาณว่า มีไม่น้อยกว่า ๒๐ - ๓๐ เปอร์เซ็นต์ของแรงงานทั้งหมดในภาคเกษตรกรรม ^{๓๔} นั่นคือ ตั้งแต่คนงานที่มีผลิตภาพ (MPP_L) ต่ำกว่าค่าจ้างซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ย ไปจนกระทั่ง

^{๓๔} ดูเชิงอรรถ ๓ ใน Fei & Ranis, Ibid., p. 3

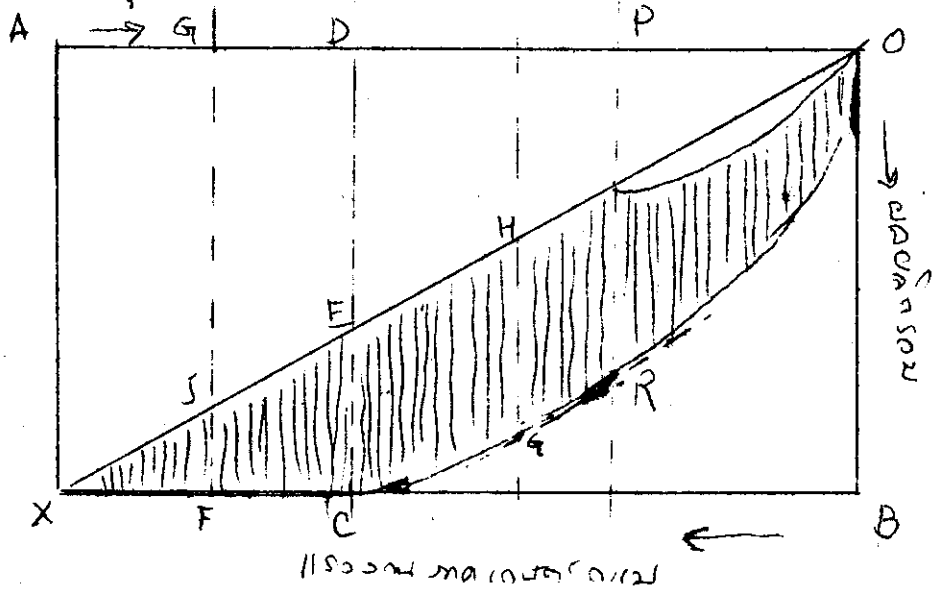
ถึงแรงงานที่มีผลิตภาพ (MPP_L) เป็นศูนย์ โดย Fei & Ranis ได้ชี้ให้เห็นว่า การมีประชากรล้นหลามอยู่ในภาคเกษตรกรรมนั้นเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาโดยได้เขียนไว้ดังนี้ ๓๕

"การมีแรงงานมากเกินไปต้องการ (Redundant Labour) เช่นนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่นับว่าสำคัญมาก ในแง่ที่ว่า การมีประชากรส่วนหนึ่ง ซึ่งบริโภคผลผลิตที่ได้จากการเกษตร แต่ไม่อาจมีส่วนร่วมในการผลิตได้อย่างเป็นพรรคเป็นผล ปัญหาที่สำคัญของสังคมทวีลักษณะก็คือ การโยกย้ายแรงงานส่วนเกินและที่เป็น "กาฝาก" แก่สังคมเหล่านี้ไปทำงานในที่อื่นอันเป็นที่ที่จะช่วยให้เขามีส่วนร่วมในการทำให้ผลผลิตโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาคเกษตรเป็นภาคที่ใหญ่ แรงงานเช่นว่านี้จะมีจำนวนค่อนข้างมากอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการโยกย้ายแรงงานที่มีมากเกินไปต้องการ และการนำสิ่งที่ Nurkse เรียกว่า "เงินออมที่ซ่อนเร้นอยู่ในชนบท" (Hidden Rural Saving) ไปใช้จ่าย จึงเป็นศูนย์รวมแห่งปัญหาในการพัฒนา"

ส่วนภาคอุตสาหกรรม (รูปที่ ๒๑) ซึ่งเป็นภาคการผลิตอีกภาคหนึ่งที่สำคัญของสังคมทวีลักษณะความทุกข์ของ Fei & Ranis นั้น เป็นภาคการผลิตที่ค่อนข้างเล็ก แต่อยู่ในสภาพที่กำลังขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว มีอนาคต เป็นภาคที่หาเป็นการค้า และมีการแข่งขันกันในตลาดปัจจัยการผลิต ซึ่งมีนัยอยู่ว่า ผู้ประกอบการต่างก็มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นที่ตั้ง

๑) ภาคอุตสาหกรรม

๒) ภาคเกษตรกรรม

รูปที่ ๒

อันรูปที่ ๒ a นี้ เหมือนกันกับรูปที่ของ Lewis จะต่างกันก็แต่เส้น Supply ของ Labour ที่เริ่มสูงขึ้นเมื่อหมกแรงงานที่มีผลผลิตเป็นศูนย์แล้ว เพราะถ้าหากจะขยายการผลิตต่อไปก็จะต้องประมูลตัวมาจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งถึงจะมีผลผลิตต่ำกว่าค่าจ้าง (W) ผลผลิตก็ยังเป็นบวก และนั่นเองทำไมเส้น Supply จึงเริ่มสูงขึ้นในทัศนะของ Fei & Ranis การประกอบรูปจำลองภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรมเข้าด้วยกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการถ่ายเทแรงงานว่าทำไคอย่างไรรันนั้น นับว่าเป็นลักษณะเด่นของ Fei & Ranis ที่ต่างออกไปจากทฤษฎีของ Arther Lewis ที่เคย (ดูรูปที่ ๒) และยังแสดงให้เห็นจริงเพียงไรก็ยังเป็นเหตุผลให้นายทุนอุตสาหกรรมเข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์จากแรงงานราคาถูกในประเทศที่ค่อยพัฒนามากขึ้นเพียงนั้น โชคแต่เท่านั้นรัฐบาลในประเทศที่ค่อยพัฒนาทั้งหลายยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีด้วยการออกพระราชบัญญัติที่ให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ เป็นอันมากแก่นายทุนเหล่านี้อีกด้วย การส่งเสริมการลงทุนในประเทศที่พัฒนานับเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากที่น่าจะไคมีการศึกษาวิจัยกันโดยละเอียดต่อไป

VI. มองย้อนหลัง

เมื่อได้สำรวจแนวคิดและทฤษฎี Dualism หรือในภาษาไทยที่ใช้
ว่าทฤษฎีทวิลักษณ์มาจนถึงขั้นนี้แล้ว หากมองย้อนหลังกลับไปอีกครั้งหนึ่งคงจะทำให้ได้อะไร
มาเป็นอาหารสำหรับเซลล์สี่เทาของเราบ้างไม่มากนักน้อย

สำหรับความหมายของ Dualism นั้น ถึงแม้ว่าจะแปลว่าทวิภาคหรือ
ทวิลักษณ์ แต่ก็เป็นความหมายที่ตีโลกพอสมควรจะจับให้มันค้นให้ตาย คงยาก สุดแล้วแต่
ว่าใครจะกำหนดความหมายที่เป็นสองส่วนสองภาคในระบบสังคมเศรษฐกิจอันเกี่ยวกันนั้น
อย่างไร แต่สิ่งที่น่าสนใจสำหรับลักษณะทั้งสองนั้นก็คือภาคหนึ่ง มีคิกริของความเห็นอกว่า
คิกว่า อีกภาคหนึ่ง ดังนั้นความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างภาคทั้งสองจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

แต่การที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจวิลักษณ์ ซึ่งมีสองภาคที่แตกต่างกันเป็นอันมาก ให้มีความเท่าเทียมกันราวกับเป็นภาคเดียวกัน ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การมีงานทำ และการมีรายได้ภายใต้ระบบทุนนิยมนั้นอยู่ชางยาก ดังที่ Jacobs ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ เพราะระบบทุนนิยมนั่นเอง ที่เป็นตัวปัญหาเพราะ ทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอยู่ การมีงานทำและรายได้ ดังนั้นแทนที่จะช่วยแก้ปัญหา กลับจะทำให้เกิดปัญหามากยิ่งขึ้น

ส่วนระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์นั้น ก็ปรากฏว่ามีได้จำกัดอยู่แค่เฉพาะประเทศด้อยพัฒนาเท่านั้น แม้ประเทศพัฒนาแล้วก็มีลักษณะเช่นว่านี้เหมือนกัน เช่น ประเทศอเมริกา เป็นต้น ทั้ง ๆ ที่แต่แรกระบบเศรษฐกิจก็มีได้เป็นทวิลักษณ์มาก่อน แต่เป็นระบบที่มีเอกลักษณ์ (Homogeneous) มากกว่าที่ได้ได้ค่อนข้างพื้นเมืองไปไว้ในป่าสงวน และเป็นส่วนหนึ่งของยุโรปที่ได้ขยายตัวออกไปโดยมีผู้คน ทุนรอน และลัทธิเศรษฐกิจที่ได้จากยุโรป แต่เมื่อเวลาผ่านไป ได้กลายเป็นประเทศที่มีสองลักษณะควบคู่กันไปเสียเองดังนี้ ความจริงข้อนี้จึงสนับสนุนความคิดที่ว่า ระบบทุนนิยมนั่นเองที่เป็นตัวให้เกิดปัญหาดังกล่าว นอกจากนั้นก็เห็นได้ชัดในประเทศด้อยพัฒนาทุกวันนี้ที่ครั้งหนึ่งเคยตกเป็นเมืองขึ้น และกึ่งเมืองขึ้นของยุโรปมาก่อน บางประเทศอย่างประเทศไทยเป็นต้น แม้จะมีได้ตกเป็นเมืองขึ้นในทางสังคม และการเมืองก็ตาม แต่ในทางเศรษฐกิจแล้ว ก็หาพูดได้เต็มปากไม่ว่ามิได้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของชาวตะวันตกราวกับเป็นเมืองขึ้นก็ไม่ปาน

อย่างไรก็ดี ปัญหาทวิลักษณ์นั้น มิได้ผูกพันอยู่แค่เฉพาะระบบเศรษฐกิจเท่านั้นที่ปัญหาทวิลักษณ์จะรุนแรงมากน้อยเพียงใด ระบบสังคมและการเมืองก็มีส่วนช่วยเพิ่มปัญหา หรือลดปัญหาได้เช่นเดียวกัน หากระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้มีการชู้ตได้โดยเสรี ดังเช่นระบบทุนนิยมเป็นต้น และถ้าได้ระบบ

สังคมและการเมืองเข้าช่วยส่งเสริมด้วยแล้วก็จะทำให้ปัญหาวิลักษณะรุนแรงได้มาก แต่เหนือสิ่งอื่นใด ปัญหาวิลักษณะ เป็นปัญหาที่มนุษย์ด้วยกันเองได้ทำให้มันเกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้เชื่อนิคใหม่นี้มาจากอเมริกาและยุโรป ในเมื่อคืนแค้นทางตะวันออก ซึ่งแต่ก่อนรอนชะไรไม่เคยมีเชื่อนิคนี้มาก่อน หากเคยเป็นแค่สังคมที่มีความเพียงพออยู่ในตัวของมันเอง (Self sufficiency Economy) มาก่อน

ในการแก้ปัญหาวิลักษณะในแต่ละประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น และ อิตาลี นั้นนับว่าน่าสนใจมาก น่าจะได้ศึกษากันต่อไปให้ลึกซึ้งกว่าที่ได้นำเสนอไว้ในที่นี้

สำหรับประเทศที่ยพัฒนานั้น นับว่ามีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงปัญหาวิลักษณะเหล่านี้ แต่เมื่อได้สำรวจแล้ว นอกจากเป็นทฤษฎีที่คิดขึ้นโดยชาวตะวันตก ซึ่งเชื่อใน Dripping Effects ของการพัฒนาแล้ว ก็เห็นว่าไม่ต่างอะไรกันกับ ลัทธิเสรีนิยมของอดัม สมิท ที่นายทุนสามารถใช้เป็นข้ออ้างในการดำเนินธุรกิจการทุจริตโดยเสรีแก่ประเทศที่มีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่า หรือทฤษฎี Comparative Advantage ของริคาร์โด ที่ถูกใช้เป็นข้ออ้างให้มีการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ โดยประเทศยุโรปผลิตสินค้าอุตสาหกรรม แต่ประเทศที่ยพัฒนางดักส่งแต่วัตถุดิบ หรือสินค้าเกษตรกรรมให้แก่ประเทศพัฒนา แต่ถ้ายกเถียง ดังที่เป็นอยู่ในอดีตและแม้ในปัจจุบัน เมื่อประเทศพัฒนานำแร่ธาตุและวัตถุดิบจากประเทศที่ยพัฒนาไปแล้ว ก็นำไปแปรรูปทำเป็นสินค้าสำเร็จรูปส่งกลับมาขายในราคาที่แพงกว่าหลายเท่าตัว จนกลายเป็นประเทศร่ำรวย มาจนกระทั่งทุกวันนี้ ส่วนประเทศที่ซุกแร่ ซุกน้ำมันดิบ ส่งไปขายก็ค้ โคนคั้นไม่ส่งไปขายก็ค้ ยังคงยากจนเหมือนเดิม ไม่มีอะไรที่ขึ้นก็มากขึ้นน้อย ไม่ได้อะไรเพิ่มขึ้นจาก

การทำเช่นนั้น นอกจากได้เงินตราเล็ก ๆ น้อย ๆ กับกำไรในพื้นดินกับต้นไม้เพิ่มขึ้นจากการขุดน้ำมัน ขุดแร่ และตัดไม้ส่งไปขายเท่านั้นเอง ขอนี้มีอุปมาฉันใด ทฤษฎีทวิลักษณ์ก็มีอุปมาฉันนั้น

ทฤษฎี Technological Dualism ของ Higgins นั้น รัฐบาลสามารถใช้เป็นข้ออ้างได้อย่างดีในการไม่ขึ้นค่าแรงให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ทั้ง ๆ ที่มีข้ออ้างมากมายที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า หากค่าแรงในประเทศหนึ่งต่ำกว่าในอีกประเทศหนึ่งเป็นอันมาก และมีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว จะมีการถ่ายเทผลผลิตส่วนเกินของแรงงานที่มีค่าแรงถูกกว่าไปสู่ประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่าเสมอ แต่กระนั้นรัฐบาลก็หาขึ้นค่าแรงให้แก่คนงานในประเทศของตนไม่ โดยใช้ทฤษฎีของ Higgins และ คำเตือนของ Eckause นั้นเอง เป็นข้ออ้าง และถ้ารัฐบาลอยู่ในกระเป๋าของนายทุนอยู่แล้ว รัฐบาลก็อาจทำอะไรได้ทั้งร้อยอย่างเพื่อ Suppress แรงงาน แต่จะไม่พยายามและต้องอะไร นายทุนเลยเมื่อนายทุนนำเอาเทคนิคการผลิตแบบทุนเข้มข้น (Capital Intensive Technique) มาใช้ ซึ่งจะทำให้คนว่างงาน และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ในสังคมมากยิ่งขึ้น

ส่วนทฤษฎีของ Lewis และ Fei & Ranis นั้นเล่าก็จะช่วยประกาศให้รู้ว่า ประเทศด้อยพัฒนามีแรงงานล้นหลามเพียงไร และสมควรจะราคาถูกเพียงไรตามหลัก Supply และ Demand นอกจากนั้นยังพรางการขูดรีดแรงงานไว้ด้วยข้อสมมติฐานของ Classic และ Neo Classic ที่ทำให้ดูประหนึ่งว่า หากมีการขูดรีดแรงงานไม่ ทั้งสองทฤษฎีจึงช่วยปูทางไว้ให้แก่บริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporations) เข้ามาลงทุนขูดรีด

แรงงานในประเทศค่อยพัฒนาทั้งหลายเป็นอย่างดี การพัฒนาเศรษฐกิจแทนที่ช่วยให้
คนยากจนเหล่านี้ดีขึ้นด้วยการนำทรัพยากร และรายได้เข้าสู่ภาคที่ยากจนกลับนำออก
เป็นดังนี้ เป็นเวลาช้านานมาแล้ว ในชีวิตจริงเราคงจะโคเห็นอยู่ทุกเมื่อเชียววัน เช่น
การตั้งธนาคารในชนบท เพื่อจะรวบรวมเงินทองเข้ามาไว้ในส่วนกลาง ³⁶ หากจะ
ใช้บริการก็ต้องเสียค่าบริการแน่นอน นอกจากนั้น การสร้างสิ่งสาธารณูปโภค เช่น
โรงพยาบาล ก็สร้างแต่ส่วนกลางเท่านั้น ยังมีหน้าซ้ายยังออกตลอดเตอร์เป็นกรณีพิเศษ
ในบางครั้งเพื่อระดมเงินจากคนยากจนมาสร้างอีกด้วย อันเป็นการนอกเหนือไปจาก
ตลอดเตอร์ที่ออกอยู่แล้วตามปกติ อันทำให้เงินให้แก่รัฐบาลอย่างเป็นล่ำเป็นสันเสมอมา
คนยากจนที่หวังรวยก็เพราะความยากจนนั่นเอง นอกจากนั้นยังมีค่าฟรีเมียมข้าว
และการที่ชาวนาต้องขายสินค้าของคนในราคาที่ถูกแต่ต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมในราคา
ที่แพงอีกเล่า เหล่านี้ล้วนเป็นวิธีที่จะนำผลผลิตส่วนเกิน และเงินออมที่ซ่อนเร้นใน
ชนบทมาได้อย่างชงคั่นกั กังนั้นจึงเห็นได้ว่าทฤษฎี Dualism ที่อธิบายถึง
กระบวนการในการพัฒนาดังกล่าวมาโดยลำดับนั้นแทนที่จะช่วยแก้ปัญหาจึงน่าจะกลายเป็น
เป็นการซ้ำเติมปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนามากกว่า

การแก้ปัญหาวิลักษณะ คงไม่เหลือไปกว่าแรงนัก หากจะคิดแก้ปัญหา
กันอย่างจริงจัง ในเมื่อ เป็นปัญหาที่มนุษย์ด้วยกันเองเป็นผู้สร้างขึ้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับ

³⁶ Balogh, Thomas The Cause of Poverty Friederich Ebert Stiftung 1971. and L. Nevin, E. Capital Funds in Under-developed Countries the Role of Financial Institution Macmillan & Co. Ltd., New York 1961.

กับนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ เช่น นโยบายในการเลือกเทคนิคการผลิต นโยบาย
การมีงานทำ และนโยบายการกระจายรายได้ เป็นต้น เพราะนโยบายเหล่านี้ล้วนมี
ส่วนในการผ่นคลาย หรือซ้ำเติมปัญหาวิกฤตในประเทศที่ย่อยพัฒนาเกือบทั้งสิ้นและ
เหนือสิ่งอื่นใด ต้องขจัดตัวปัญหาให้หมดไป นำมาแต่ระบบสังคมเศรษฐกิจที่ปราศจาก
การทุจริตเท่านั้น

RESEARCH REPORT SERIES
FACULTY OF ECONOMICS
THAMMASAT UNIVERSITY

.....

No. 1	Estimating Time Cost of Travelling in the Bangkok Metropolitan Area. (in Thai).....
March 1977.	Savitri Garnjana-
Goonchorn
Temchai Suvannadat
No. 2	The Distribution of Income in Thailand in 1971-1973 and the Related Measure of Income Inequality :A Tentative Proposal. (in Thai).....
June 1977.	Medhi Krongkaew
No. 3	Estimation of the Elasticity of Substitution in Thai Economy.....
June 1977.	Chumpot Suvaphorn
No. 4	An Economic Analysis of the Coconut.....
March 1978.	Kundhol Srisermbhok
No. 5	Financial Capital Flows and Portfolio Behavior of Thai Commercial Bank.....
August 1978.	Nimit Nontapanthawat
No. 6	Monetary Measures for Employment Generation. (in Thai).....
August 1978.	Sathit Uthaisri
No. 7	A Study of Disparities in Income and Social Services Across Provinces in Thailand.....
September 1978.	Oey Astra Meesook
No. 8	An Economic History of the Chao Phya Delta 1850-1890.....
September 1978.	Paitoon Sayswang
No. 9	Employment Effects of Small-and Medium-Scale Industries in Thailand.....
November 1978.	Somsak Tambunlertchai
No.10	Income Distribution in Thailand.....
December 1978.	Oey Astra Meesook

- No. 11 The Evaluation of Entrance Examination
for the Faculty of Economics. (in Thai)...Varakorn Samkoses
March 1979.
- No. 12 Economic Growth and Employment Expansion
in the Thai Economy. (in Thai).... Boonchuai Sreecomporn
May 1979. Boonkong Hunchangsith
- No. 13 Patterns and Consequences of Non-farm
Employment. (in Thai)..... Worawan Supachanya
July 1979. Prayong Nettayaruks
- No. 14 Regional Growth : Theory-and Its Appli-
cation. (in Thai)..... Karnjane Polacharn
July 1979.
- No. 15 The Impact of the Fiscal System on the
Distribution of Income in Thailand.
(in Thai)..... Medhi Krongkaew
August 1979.
- No. 16 Development of Selected Thai Commodity
Exports to Japan..... Supote Chunanuntatham
December 1979. Narongchai Akrasanee
Thanwa Jitsanguan
- No. 17 The Information for Learning and Teaching
Improvement of the Faculty of Economics.
(in Thai)..... Lily Kosiyanon
April 1980. Pornpimon Santimaneerat
- No. 18 Industrial Investment Incentives, Cost
of Capital and Employment Creation in
the Thai Manufacturing Sector..... Sawong Swetwatna
July 1980.
- No. 19 Approach to the Study of Comparative
Economic Systems. (in Thai)..... Karnjane Polacharn
August 1980. Ekachit Wongsuphachatikul
- No.20 A Survey of Theories of Dualism in
Developing Countries. (in Thai)..... Prakob Thongma
August 1980.